

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΞΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

**Της φοιτήτριας:
Κατσαρού Στυλιανή**

**Επιβλέπων Καθηγητής:
Κυρμίζογλου Παντελής**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΙΟΥΝΙΟΣ 2014

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	4
1.1. Χρηματοπιστωτικό σύστημα/Τραπεζικό σύστημα	4
1.2. Το τραπεζικό σύστημα.....	5
2. Το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδος.....	6
2.1. Δομή.....	6
2.2. Παρόντα στοιχεία.....	8
2.2. Οι εμπορικές τράπεζες	11
2.2.1. Ελληνικές εμπορικές τράπεζες (ονομαστικά)	16
2.2.2. Ξένες εμπορικές τράπεζες στην Ελλάδα (ονομαστικά).....	16
3. Εξελίξεις στο πλαίσιο εισόδου (αλλά και αποχώρησης) ξένων τραπεζικών συστημάτων στην Ελλάδα	17
3.1. Εικόνα επενδύσεων στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια	17
3.1.1. Ξένες Άμεσες Επενδύσεις	17
3.2 Αποχωρήσεις ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων από την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια	22
3.3. Περιθώρια εισόδου ξένων τραπεζών στην Ελλάδα	27
3.3.1 Σημασία του όρου «Είσοδος ξένων τραπεζών».....	27
3.3.2 Πόσο επηρέασε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008.....	29
3.4. Οι Ελληνικές και Ξένες Τράπεζες στη Νοτιοανατολική Ευρώπη	33
3.4.1. Νοτιοανατολική Ευρώπη: Μακροοικονομικό Περιβάλλον και Χρηματοπιστωτικός Τομέας	33
3.4.2. Η Επέκταση Ελληνικών και άλλων Ευρωπαϊκών Τραπεζών στα Βαλκάνια ...	34

3.4.3. Προκλήσεις και Προοπτικές των Ελληνικών Τραπεζών στα Βαλκάνια	37
3.5. Περιθώρια εισόδου ξένων τραπεζών στην Ελλάδα	39
3.5.1. Χρηματιστήριο	39
3.5.2. Η περίπτωση της Eurobank.....	43
3.6. Ευκαιρίες στην Ελλάδα.....	47
3.7. Διαμόρφωση του νέου τραπεζικού συστήματος.....	52
3.8. Επιστροφή της Ελλάδας στις αγορές (2014).....	56
Συμπεράσματα	62
Αναφορές - Πηγές	64

1. Εισαγωγή

1.1. Χρηματοπιστωτικό σύστημα/Τραπεζικό σύστημα

Για να μπορέσουμε να εντριφήσουμε στα περιθώρια εισχώρησης ενός αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα και στο τραπεζικό σύστημα αυτής οφείλουμε να εισαχθούμε σε βασικές έννοιες του χρηματοπιστωτικού συστήματος και εν γένει αλλά και ειδικότερα στην Ελλάδα.

Τι είναι λοιπόν το χρηματοπιστωτικό σύστημα; Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι ένα οικονομικό σύστημα, στηριγμένο στο χρηματικό αντίκρουσμα και την βαθμολόγηση της εμπιστοσύνης της διαθεσιμότητας των φυσικών και άυλων πόρων, που χρησιμοποιεί τη διαμεσολάβηση στην ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών στις αγορές με σκοπό την ελάττωση του κόστους των ατελειών που εμφανίζονται κατά τις συναλλαγές. Κύριο ρόλο στο σύστημα αυτό παίζουν οι διαμεσολαβητές οι οποίοι, πρώτον, συγκεντρώνουν την πληροφορία εμπιστοσύνης των συναλλασσομένων και, δεύτερον, διεκπεραιώνουν τις συμφωνίες των συναλλαγών. Σκοπός του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η βελτίωση της κατανομής των πόρων στο χώρο και το χρόνο μέσα σε ένα αβέβαιο περιβάλλον συναλλαγών (Howells, 2011).

Οι βασικοί στόχοι του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι: η άριστη κατανομή πόρων, αντιμετώπιση, αποφυγή και διάχυση του κινδύνου, παρακολούθηση της διοίκησης των εταιρειών και ο έλεγχος των επιχειρήσεων, κινητοποίηση των αποταμιεύσεων και διευκόλυνση της ανταλλαγής υπηρεσιών και αγαθών.

Οι θεσμοί του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι οι εξής (Howells, 2011):

- *Χρηματοπιστωτικές αγορές:* Μέσω των θεσμών αυτών οι αποταμιευτές μπορούν και προσφέρουν άμεσα κεφάλαια σε όσους επιθυμούν να δανειστούν.
- ✓ Αγορά ομολόγων
- ✓ Αγορά μετοχών

➤ *Χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές*: Μέσω των θεσμών αυτών οι αποταμιευτές μπορούν και προσφέρουν *άμεσα* κεφάλαια σε όσους επιθυμούν να δανειστούν.

- ✓ Τράπεζες
- ✓ Αμοιβαία κεφάλαια
- ✓ Πιστωτικές συνεταιριστικές ενώσεις
- ✓ Συνταξιοδοτικά αμοιβαία κεφάλαια
- ✓ Ασφαλιστικές εταιρείες
- ✓ Τοκογλύφοι

1.2. Το τραπεζικό σύστημα

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Σε αυτό εντάσσονται οργανισμοί που κατέχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους, εξασφαλίζοντας τον μετασχηματισμό της ρευστότητας (Howells, 2011). Το τραπεζικό σύστημα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η αποτελεσματικότητα της συμβολής του εξαρτάται από την ύπαρξη αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου το οποίο ρυθμίζει την λειτουργία της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και στηρίζει τις αναπτυξιακές διαδικασίες. Το σύστημα αυτό αποτελείται από δύο είδη τραπεζών, την κεντρική τράπεζα και τις εμπορικές τράπεζες. Η Κεντρική τράπεζα αποτελεί τον συντονιστή των εγχώριων τραπεζών όσον αφορά την γενική πολιτική τους και έχει την δυνατότητα να ελέγχει τις εμπορικές τράπεζες. Αναλυτικότερα η κεντρική τράπεζα (Howells, 2011):

- Οριοθετεί τα επιτόκια των τραπεζών μέσω του καθορισμού του επιτοκίου δανεισμού της, θέτοντας έτσι κατευθυντήριες γραμμές για τις υπόλοιπες τράπεζες.
- Ελέγχει και μεταβάλλει την προσφορά εγχώριου χρήματος, με την έκδοση και την ρευστοποίηση ομολόγων ή με την εκτύπωση χρήματος σε επιθυμητά

επίπεδα, σε αντιστοιχία με την εξέλιξη μακροοικονομικών μεγεθών της οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι η κεντρική τράπεζα είναι ένα από τα βασικά όργανα δημοσιονομικής πολιτικής.

- Διεξάγει έρευνες και μελέτες σχετικά με τον ιδιωτικό και επιχειρηματικό δανεισμό, με την στατιστική επεξεργασία των ευρημάτων και την διεξαγωγή πορισμάτων για την πορεία της οικονομίας του κράτους.
- Έχει την αρμοδιότητα του τραπεζίτη της κυβέρνησης, δηλαδή εγγυάται ότι η κυβέρνηση θα μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της όταν αντιμετωπίσει δημοσιονομικό έλλειμμα.

Οι εμπορικές τράπεζες συμμετέχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα με σκοπό την ικανοποίηση των συναλλαγματικών αναγκών των καταναλωτών. Διαχειρίζονται με ορθολογικό τρόπο τα επίπεδα συναλλαγματικών διαθέσιμων κεφαλαίων, είτε επειδή επιδιώκουν το άριστο, είτε επειδή τους το επέβαλλε η κεντρική τράπεζα.

Αναλυτικότερα οι εμπορικές τράπεζες:

- Λειτουργούν ως μεσολαβητές μεταξύ των αποταμιευτών και των επενδυτών
- Επηρεάζουν την προσφορά του χρήματος.
- Είναι υποχρεωμένοι να κρατούν ένα ποσοστό, που καθορίζεται από την κεντρική τράπεζα, των καταθέσεων σε ρευστά διαθέσιμα και δανείζουν το υπόλοιπο τους.

2. Το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδος

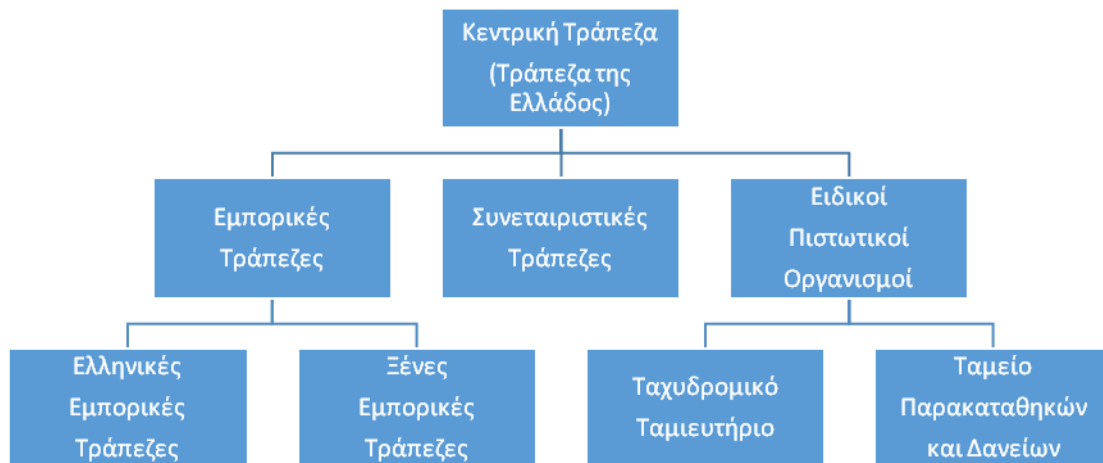
2.1. Δομή

Στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον που ζούμε είναι πολύ σημαντική η ύπαρξη χρηματοοικονομικών οργανισμών μιας και αυτοί συμβάλουν τα μέγιστα στη διαμόρφωση μίας γενικότερης πολιτικής (Howells, 2011).

Κυριότερος εκπρόσωπος αυτών των χρηματοοικονομικών οργανισμών είναι τα πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες) . Στις ημέρες μας έχουν συντελεστή σοβαρότατες αλλαγές στον διεθνή και ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό χώρο οι οποίες έδωσαν έναν χαρακτήρα ποικιλόμορφων δραστηριοτήτων στο τραπεζικό

σύστημα, δηλαδή οι τράπεζες απέκτησαν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων σε αγαθά και υπηρεσίες, με δημόσιο και ιδιωτικό προσανατολισμό.

Ο πρώτος ορισμός που δόθηκε «περί Ανωνύμων εταιρειών και Τραπεζών» σύμφωνα με τον νόμο 5076/1931 ήταν ο εξής: « Τράπεζες είναι οι επιχειρήσεις αίτινες, ανεξαρτήτως έτερου σκοπού αυτών, δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών». Βέβαια από το 1992 το πιστωτικό ίδρυμα ορίζεται η επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της. Σαφώς υπάρχουν και άλλες μορφές χρηματοοικονομικών οργανισμών αλλά οι τράπεζες παίζουν το σημαντικότερο ρόλο στην οικονομία και στην αγορά. Ακολουθεί συνοπτικός πίνακας της διαμόρφωσης της δομής του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (Αγγελόπουλος, 2010).

2.2. Παρόντα στοιχεία

Η εφαρμοζόμενη στη χώρα μας από τη δεκαετία του 1950 πιστωτική πολιτική και οι μη αναγκαίες παρεμβάσεις των νομισματικών αρχών στην τραπεζική αγορά είχαν δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στο τραπεζικό σύστημα όσο και στην οικονομία γενικότερα. Η πολιτική αυτή είχε κυρίως τις πιο κάτω επιπτώσεις (Αγγελόπουλος, 2010):

- Το τραπεζικό σύστημα ουσιαστικά είχε γίνει ένας δεύτερος κρατικός προϋπολογισμός προκειμένου να καλυφτούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα, ιδίως κατά τη δεκαετία του 1980.
- Οι δεσμεύσεις καταθέσεων από την τράπεζα της Ελλάδος, σε συνδυασμό με τους εξωγενείς παράγοντες που διογκώνουν το κόστος λειτουργίας των τραπεζών, δεν υποβοήθησαν στον εκσυγχρονισμό των τραπεζών που θα οδηγούσε στη δημιουργία ενός εθνικού διατραπεζικού συστήματος.

Παρά την ισχνή ζήτηση κεφαλαίων, τη συρρίκνωση της πιστωτικής επέκτασης και της ρευστότητας και το μεγάλο κόστος που είχε η επιθετική αυτή ανάπτυξη (διεύρυνση του δικτύου τους, προσλήψεις νέων υπαλλήλων - κυρίως ικανών και ειδικών - πρόωθηση και εφαρμογή νέων συστημάτων και μεθόδων κ.λπ.), η ελληνική τραπεζική αγορά παρουσιάζει σε πολλές περιπτώσεις σαφή βελτίωση των δεικτών διαχειριστικής απόδοσης.

Αντίθετα, η χλιαρή ζήτηση κεφαλαίων αντανακλάται στους δείκτες οικονομικής διάρθρωσης, από τους οποίους κυρίως εκείνος που αφορά τη σχέση χορηγήσεων προς καταθέσεις παρουσιάζει περαιτέρω επιδείνωση, αφού σε σπάνιες περιπτώσεις οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν ποσοστό των συγκεντρωμένων, με μεγάλο κόστος, καταθέσεων που να ξεπερνά το 50%.

Κρίσιμες μπορεί να χαρακτηριστούν και οι εξελίξεις την τελευταία δεκαετία στην αγορά χρήματος και στη χρηματιστηριακή αγορά, αφού εκτός από την προσφορά νέων ανταγωνιστικών αποταμιευτικών τίτλων, το κράτος δεν έχει πλήρως προωθήσει την εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος και την ανάδειξη του χρηματιστηρίου σε

μεγάλη και υγιή πηγή άντλησης κεφαλαίων με κινητήρια δύναμη τους θεσμικούς επενδυτές (Αγγελόπουλος, 2010).

Ειδικότερα, η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος κατά τη δεκαετία του 1990 ενίσχυσε τον ανταγωνισμό και την αποτελεσματικότητα-παραγωγικότητα των τραπεζών και οδήγησε στη μείωση των τιμών των τραπεζικών προϊόντων. Μέχρι το 1985 ο κρατικός έλεγχος του τραπεζικού τομέα ήταν ασφυκτικός σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς κι εκείνο των κανόνων λειτουργίας του (π.χ. διορισμένες διοικήσεις, αρνητικά πραγματικά επιτόκια, περιορισμένα όρια πιστωτικής επέκτασης, δυσμενείς όροι δανεισμού). Η πραγματοποιηθείσα απελευθέρωση και η ανεξαρτητοποίηση των εμπορικών τραπεζών από την κεντρική τράπεζα οδήγησε στην πτώση των επιτοκίων και το κόστος δανεισμού, στην αύξηση του μεριδίου των ιδιωτικών τραπεζών και στην αύξηση των τραπεζικών δανείων προς τα νοικοκυριά (Αγαπητός, 2006).

Η μείωση του βαθμού ανάμειξης του κράτους στις αποφάσεις που αφορούν την αποδοτικότερη επιχειρηματικότητα των τραπεζών (καθορισμός επιτοκίων, δέσμευση για τη διατήρηση θέσεων απασχόλησης, τιμολογιακή πολιτική) αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του τραπεζικού συστήματος. Το κράτος έχει καθήκον να ασκεί αποτελεσματικά το ρυθμιστικό του ρόλο όταν οι τράπεζες παραβαίνουν τη νομοθεσία του ανταγωνισμού και της φερεγγυότητας και κάθε επιπλέον παρέμβαση του κράτους προσθέτει στους επιχειρηματικούς κινδύνους και τον πολιτικό κίνδυνο.

Η έννοια της αποτελεσματικότητας του τραπεζικού συστήματος αναφέρεται στην αξιοποίηση των παραγωγικών πόρων που διαθέτουν οι τράπεζες, η οποία οδηγεί στην παραγωγή αγαθών-υπηρεσιών με χαμηλότερο κόστος και χαμηλότερες τιμές για τον καταναλωτή. Αυτό το τελευταίο, εξάλλου, είναι το κεντρικό κριτήριο που προσδιορίζει το βαθμό ανταγωνιστικότητας κάθε επιχείρησης και κάθε αγοράς.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρά τις διαρθρωτικές αλλαγές που έχουν υλοποιηθεί στο τραπεζικό σύστημα, η αποτελεσματικότητά του και ιδιαίτερα η παραγωγικότητα εργασίας, υστερεί ακόμη έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου, όπως δείχνουν οι βασικοί σχετικοί δείκτες (π.χ. αριθμός απασχολούμενων ανά τραπεζικό κατάστημα και μέσο ενεργητικό ανά απασχολούμενο) (Αγαπητός, 2006).

Αυτό επιβεβαιώνεται από τα διαθέσιμα επίσημα στατιστικά στοιχεία σύμφωνα με τα οποία η παραγωγικότητα εργασίας του τραπεζικού κλάδου αυξήθηκε ετησίως κατά 1% έναντι 2,3% του συνόλου της οικονομίας, ενώ στις υπόλοιπες χώρες του πίνακα (με εξαίρεση τη Γαλλία εξαιτίας του υψηλού βαθμού κρατικού παρεμβατισμού) η παραγωγικότητα του τραπεζικού κλάδου υπερτερούσε εκείνης του συνόλου των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας. Η υπεροχή του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας στον τραπεζικό κλάδο στη Χώρα μας και στην Ιταλία έναντι εκείνης του συνολικού τριτογενούς τομέα δείχνει το χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας του τομέα των υπηρεσιών εξαιτίας του μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων αυτού του τομέα (Αγαπητός, 2006).

Η νέα οικονομία και η παγκοσμιοποίηση των αγορών, σε συνδυασμό με τη δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και του ενιαίου νομισματικού χώρου (ευρώ, ΕΚΤ), έχουν άμεσο αντίκτυπο στην απαιτούμενη οργάνωση του τραπεζικού τομέα, προκειμένου να επιβιώσει στις νέες συνθήκες του έντονου διεθνούς ανταγωνισμού. Επιπλέον, η απελευθέρωση των αγορών κεφαλαίων, η απαλλαγή του τραπεζικού συστήματος από κανονιστικές παρεμβάσεις και οι ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές απαιτούν άμεσες ιδιωτικοποιήσεις των τραπεζών του δημοσίου και συγχωνεύσεις των μικρών τραπεζών. Η μείωση, εξάλλου, των επιτοκίων, ο περιορισμός των κερδών από παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες και από συναλλαγματικές πράξεις αναπόφευκτα συνεπάγονται μείωση των κερδών των τραπεζών, έντονο ανταγωνισμό και προσφυγή σε προσφορά νέων μορφών τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών προϊόντων (καταναλωτικά δάνεια, ασφαλιστικές υπηρεσίες, πιστωτικές κάρτες) υψηλότερης ποιότητας για να προσελκύσουν νέους πελάτες (Αγγελόπουλος, 2010).

Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι η υψηλή αποτελεσματικότητα-παραγωγικότητα του τραπεζικού συστήματος θεωρείται βασικός προσδιοριστικός παράγοντας και κλάδος «αιχμής» για την επίτευξη πραγματικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να καθοριστούν οι όροι του παιχνιδιού γιατί οι συχνές αλλαγές των κανόνων λειτουργίας της τραπεζικής αγοράς επαυξάνουν τις αποσταθεροποιητικές τάσεις που ενυπάρχουν στην ελληνική οικονομία και αποθαρρύνουν τους ξένους επενδυτές. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ενώ με τη δημιουργία της ONE όλοι ανέμεναν ότι αυτή θα διευκολύνει τη διείσδυση

ξένων τραπεζών στον κοινοτικό χώρο, εν τούτοις αυτό δεν συνέβη γιατί οι επικρατούσες συνθήκες στις χώρες-μέλη είναι συνήθως αποτρεπτικές (π.χ. γραφειοκρατία, μη ορθολογική φορολογία, μεταβαλλόμενο πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς εργασίας). Στις συνθήκες αυτές και στον υψηλό βαθμό δανειστικών κινδύνων οφείλεται και η παρατηρούμενη μεγάλη απόκλιση μεταξύ επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων, κι όχι στη χαμηλή αποτελεσματικότητα των τραπεζών (Αγαπητός, 2006).

2.2. Οι εμπορικές τράπεζες

Οι εμπορικές τράπεζες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα λειτουργίας, εκσυγχρονισμού και αναπαραγωγής του χρήματος και αδυνατούν να διαδραματίσουν ένα ενεργό ρόλο στη διαδικασία ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας (Δρίτσα, 1990).

Η έντονη αναδιανεμητική παρέμβαση των νομισματικών αρχών στα πιστωτικά διαθέσιμα των τραπεζών, εκτός από ενδεχόμενη δημιουργία στενότητας πόρων για τη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα, προκαλεί απότομες δια-ταραχές στη ρευστότητα των τραπεζών και ανελαστικότητα στην άσκηση της πιστωτικής τους λειτουργίας. Από την άλλη πλευρά, η πάγια πολιτική απορρόφησης πόρων με διοικητικές παρεμβάσεις για τη χρηματοδότηση ορισμένων κλάδων της οικονομίας (βιοτεχνία, επενδύσεις στη βιομηχανία) δημιουργεί αποκλίσεις σε σύγκριση με τις ανάγκες της αγοράς, με αποτέλεσμα σημαντικά κεφάλαια των τραπεζών να παραμένουν αναξιοποίητα.

Οι παραπάνω ατέλειες στη λειτουργία του πιστωτικού συστήματος, που οφείλονται κυρίως στον εξωγενή καθορισμό των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων όπως και άλλων σημαντικών στοιχείων κόστους για τις τράπεζες, περιορίζουν κατά πολύ τις δυνατότητές τους για εκσυγχρονισμό και γρήγορη προσαρμογή στις συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού και τις διανοιγόμενες νέες προοπτικές από τη σταδιακή απελευθέρωση της αγοράς κεφαλαίων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ένα σημαντικό βήμα για την εξυγίανση της πιστωτικής αγοράς άρχισε το 1987 (απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος) με την καθιέρωση των βραχυπρόθεσμων προθεσμιακών καταθέσεων από 7 ημέρες μέχρι 3 μηνών με ελεύθερα διαπραγματεύσιμο επιτόκιο. Το μέτρο αυτό, σε συνδυασμό

με την καθιέρωση ενός ελάχιστου επιτοκίου χορηγήσεων διευκόλυνε τις επιχειρήσεις στην καλύτερη διαχείριση των διαθεσίμων τους (Αγαπητός, 2006).

Οι δυσχέρειες, που αντιμετωπίζονται, συνδέονται κυρίως με το διοικητικό καθορισμό των επιτοκίων, ενώ η διάρθρωσή τους δεν ανταποκρίνεται σε τραπεζικά κριτήρια, καθώς επίσης και με τις δεσμεύσεις διαθεσίμων των τραπεζών για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Ακόμη, περιορισμό στην άσκηση αποτελεσματικής νομισματικής πολιτικής δημιουργούν οι ιδιαίτερες υψηλές δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα, όπως και χρηματοδότησή τους κατά τη δεκαετία του 1980 κατά υψηλό ποσοστό μέσω του τραπεζικού συστήματος (Δρίτσα, 1990). Η περιορισμένη προσφυγή του δημοσίου και των λοιπών φορέων στην εξωτραπεζική αγορά χρήματος και κεφαλαίου οδηγούσε στην ταχεία αύξηση της προσφοράς χρήματος με την ευρεία έννοια (Ms), με συνέπεια να προκύπτει ανάγκη διάθεσης μέρους των χρηματοδοτικών πόρων των τραπεζών για τη χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα. Έτσι υπήρχαν δύο κίνδυνοι: οι εξαιρετικά υψηλές δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εκτόπιση του ιδιωτικού τομέα και στην περίπτωση που η χρηματοδότηση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα προσέκρουε σε ανεπάρκεια χρηματοδοτικών πόρων, αυτό αντιμετωπίζεται με ρυθμίσεις που οδηγούσαν στην αποδυνάμωση της νομισματικής πολιτικής (Αγαπητός, 2006).

Βασική αιτία της αδράνειας που χαρακτήριζε το τραπεζικό σύστημα τη δεκαετία του 1980 ήταν η έλλειψη μιας ευρείας και αποτελεσματικής εξωτραπεζικής αγοράς χρήματος και κεφαλαίου, που επέτρεπε στο τραπεζικό σύστημα να μονοπωλεί τη διαχείριση των αποταμιεύσεων του κοινού και επομένως να εφυσύχαζε (Δρίτσα, 1990)ι. Αυτό σημαίνει ότι η ανάπτυξη της εξωτραπεζικής αγοράς χρήματος και κεφαλαίου μπορεί να έχει ευρύτερες θετικές επιπτώσεις, όχι μόνο για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, αλλά και για τον εκσυγχρονισμό του πιστωτικού συστήματος και την προώθηση αναγκαίων χρηματοδοτικών καινοτομιών. Έτσι, τα πιστωτικά ιδρύματα, εφόσον θα παύσουν να μονοπωλούν τη διαχείριση των αποταμιεύσεων του κοινού, θα υποχρεωθούν να αναζητήσουν νέες περισσότερο αποτελεσματικές μεθόδους για την κινητοποίηση αποταμιεύσεων που να ανταποκρίνονται στις προτιμήσεις των

αποταμιευτών και παράλληλα θα εξαναγκαστούν να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν, να επεκτείνουν τη δραστηριότητα τους σε νέες χρηματοδοτικές εργασίες και να επιτύχουν αποδοτικότερη λειτουργία. Η παρουσία, επίσης, των ξένων και ιδιωτικών τραπεζών μπορεί να είναι θετική, στο βαθμό που συμβάλλει στην ανάπτυξη ανταγωνιστικών συνθηκών και προωθεί χρηματοδοτικές καινοτομίες (Αγαπητός, 2006).

Η πίεση του ανταγωνισμού είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος να υπερνικηθεί η αδράνεια, ο συντηρητισμός, η μη πρόσφορη νοοτροπία, η ακαμψία, ο συγκεντρωτισμός και η χαμηλή παραγωγικότητα, που εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν, παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί, μεγάλο μέρος του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η ανάπτυξη του ανταγωνισμού μπορεί τελικά να οδηγήσει σε μεταβολή και του σχετικού μεγέθους ορισμένων πιστωτικών ιδρυμάτων, εφόσον δεν κινηθούν έγκαιρα για να εξασφαλίσουν αποτελεσματικότερη οργάνωση και λειτουργία. Είναι ίσως σκόπιμο να παρατηρηθεί ότι, για να εξασφαλιστούν ανταγωνιστικές συνθήκες, η πολιτική που ασκεί και θα εξακολουθήσει να ασκεί η Τράπεζα της Ελλάδος είναι πλέον ουδέτερη έναντι όλων των κατηγοριών των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Η ανάπτυξη μιας ευρείας εξωτραπεζικής αγοράς χρήματος και κεφαλαίου θα έχει συνέπειες και για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Η ανάπτυξη αυτή θα συμβάλει στον αποτελεσματικότερο έλεγχο της προσφοράς χρήματος, θα επιτρέψει την εφαρμογή μιας περισσότερο ευέλικτης και αποτελεσματικής νομισματικής πολιτικής, ενώ βαθμιαία θα εξασφαλίσει κατάλληλες συνθήκες που θα επιτρέψουν στην Τράπεζα της Ελλάδος να στηρίξει την πολιτική της, με αυξανόμενο βαθμό, με κατάλληλες παρεμβάσεις στην αγορά για τον επηρεασμό των νομισματικών συνθηκών (Δρίτσα, 1990).

Το συμπέρασμα από τις πιο πάνω διαπιστώσεις είναι ότι οι αναγκαίες προσαρμογές στη νομισματική και πιστωτική πολιτική επιβάλλεται να συμβαδίσουν με την παράλληλη ανάπτυξη μιας ευρείας και αποτελεσματικής αγοράς χρήματος και κεφαλαίου, που στην παρούσα φάση εξαρτάται κατά κύριο λόγο από ανάλογη προσαρμογή της πολιτικής δανεισμού του δημοσίου και άλλων δημόσιων φορέων.

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ένας πρόσθετος λόγος είναι το γεγονός ότι προχωρεί με πολύ ταχείς ρυθμούς πλέον η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και η ενοποίηση των χρηματοδοτικών αγορών στο χώρο της Ε.Ε. Δεν υπάρχουν επομένως περιθώρια για άσκηση αυτόνομης νομισματικής πολιτικής, ούτε για καθυστέρηση στην ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού χρηματοδοτικού μηχανισμού, που θα περιλαμβάνει ένα σύγχρονο τραπεζικό τομέα και μια ευρεία εξωτραπεζική αγορά χρήματος και κεφαλαίου. Αν καθυστερήσουμε θα αντιμετωπίσουμε στα προσεχή χρόνια κίνδυνο συρρίκνωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κάτω από την πίεση του ανταγωνισμού των ξένων τραπεζών, αλλά και σοβαρής διαφυγής κεφαλαίων και ισχυρής πίεσης στο ισοζύγιο πληρωμών (Αγαπητός, 2006).

Σε μια τέτοια περίπτωση, το κόστος για τη χώρα μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα υψηλό, αν η μόνη διέξοδος για τη διατήρηση της εξωτερικής ισορροπίας είναι ο βραδύτερος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης. Αντίθετα, τα οφέλη μπορεί να είναι ουσιαστικά και μονιμότερου χαρακτήρα, αν αξιοποιήσουμε τις κοινοτικές συνθήκες και επιτύχουμε παράλληλα με την υποχώρηση του πληθωρισμού, όσα ισχύουν στις λοιπές χώρες της Ε.Ε.: μείωση των διαρθρωτικών ελλειμμάτων του ισοζυγίου πληρωμών και του κρατικού προϋπολογισμού, πλήρη απελευθέρωση των επιτοκίων, εκσυγχρονισμό και αποτελεσματικότερη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, διεύρυνση και βελτίωση των τραπεζικών και άλλων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ανάπτυξη μιας ευρείας και αποτελεσματικής εξωτραπεζικής αγοράς χρήματος και κεφαλαίου και προώθηση αναγκαίων χρηματοδοτικών καινοτομιών (Αγαπητός, 2006).

Οι εμπορικές τράπεζες είναι η σύγχρονη μορφή παροχής των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ως πιστωτικά ιδρύματα. Σε αυτές λαμβάνει χώρα μεγάλη ποικιλία εργασιών οι οποίες αντιπροσωπεύουν 3 μεγάλες κατηγορίες εργασιών: α) παθητικές εργασίες οι οποίες περιλαμβάνουν κάθε μορφής καταθέσεις (όπως όψεως ή ταμιευτηρίου) και κάθε δραστηριότητα άντλησης ή προσέλκυσης κεφαλαίων από διάφορες πηγές β) μεσολαβητικές εργασίες στις οποίες μπορούν να γίνουν δραστηριότητες όπως εισπράξεις αξιών, κίνηση κεφαλαίου, ενοικίαση θυρίδων, αγοραπωλησία συναλλάγματος, κ.ο.κ.

και γ) ενεργητικές εργασίες όπως χρηματοδοτήσεις, παροχή πίστωσης (π.χ. εγγυητικές επιστολές), επενδύσεις κάθε μορφής όπως τοποθετήσεις σε ξένα νομίσματα. Αναλυτικότερα οι εργασίες των εμπορικών τραπεζών έχουν ως εξής (Αγαπητός, 2006):

- Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων
- Χορήγηση πιστώσεων συμπεριλαμβανομένων και των πράξεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring)
- Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)
- Πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφορά κεφαλαίων
- Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών)
- Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων
- Συναλλαγές για λογαριασμό του ίδιου του πιστωτικού ιδρύματος ή της πελατείας του σε:
 - ✓ μέσα της χρηματαγοράς (αξιογράφα, πιστοποιητικά καταθέσεων κτλ.)
 - ✓ συνάλλαγμα
 - ✓ προθεσμιακά συμβόλαια χρηματοοικονομικών τίτλων ή χρηματοοικονομικά δικαιώματα
 - ✓ συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και νομισμάτων
 - ✓ κινητές αξίες
- Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεως τίτλων
- Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις σχετικά με τη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική καθώς και υπηρεσιών στον τομέα συγχωνεύσεως και εξαγοράς επιχειρήσεων
- Μεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές
- Διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών για τη διαχείριση χαρτοφυλακίου
- Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών
- Εμπορικές πληροφορίες, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολογήσεως πιστοληπτικής ικανότητας πελατών
- Εκμίσθωση θυρίδων

2.2.1. Ελληνικές εμπορικές τράπεζες (ονομαστικά)

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
- Επενδυτική Τράπεζα της Ελλάδος
- Πανελλήνια Τράπεζα
- Τράπεζα Πειραιώς
- Τράπεζα Eurobank Ergasias
- Aegean Baltic Bank
- Alpha Bank
- Attica Bank

2.2.2. Ξένες εμπορικές τράπεζες στην Ελλάδα (ονομαστικά)

- Bank of America
- Bank Saderat Iran
- BMW Austria Bank
- BNP Paribas
- BNP Paribas Securities Services
- Citibank International
- Deutsche Bank
- F.C.E. Bank
- FGA Bank
- GMAC Bank
- HSBC Bank
- KEDR Close Joint Stock Company Commercial Bank
- Mercedes-Benz Bank Polska
- SAXO BANK AS ELLAS
- T.C. Ziraar Bankasi
- The Royal Bank of Scotland
- UniCredit Bank AG
- Union de Creditos Inmobiliarios

3. Εξελίξεις στο πλαίσιο εισόδου (αλλά και αποχώρησης) ξένων τραπεζικών συστημάτων στην Ελλάδα

3.1. Εικόνα επενδύσεων στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια

3.1.1. Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

Παρά την έντονη οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα από το έτος 2010, οι επιδόσεις της χώρας στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων ήταν ικανοποιητικές κατά το 2012 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές κεφαλαίων στη χώρα το έτος 2012 ανήλθαν σε 2 δις Ευρώ, ενώ οι καθαρές εισροές έφθασαν τα 1,35 δις Ευρώ.

Οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων σημείωσαν το 2012 μείωση κατά 27,9%. Αυτή η μείωση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις ζημίες που εμφάνισαν το έτος 2012 οι ξένες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα τα ποσά των οποίων υπολογίζονται ως αρνητικά επανεπενδυθέντα κέρδη και αφαιρούνται από τις εισροές ΞΑΕ.¹

Οι καθαρές εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων σημείωσαν το ίδιο έτος αύξηση της τάξης του 64,7%, παρά την έντονη οικονομική κρίση. Η αύξηση αυτή στην Ελλάδα έχει ιδιαίτερη σημασία, εάν αναλογισθεί κανείς, ότι το ίδιο έτος οι καθαρές παγκόσμιες εισροές ΞΑΕ σημείωσαν πτώση κατά 18% (UNCTAD, World Investment Report 2013).

Η διαφορά μεταξύ συνολικών και καθαρών εισροών ΞΑΕ στην Ελλάδα κατά το 2012 αφορούσε κυρίως σε αποπληρωμές δανείων προς τις μητρικές.

¹ Η μέθοδος αυτή, αν και αμφισβητήσιμη, υιοθετείται στις διεθνείς στατιστικές πρακτικές (“Under the current treatment, it is possible for reinvested earnings to be negative in cases where the direct investment enterprise makes an operating loss. Reinvested earnings are then recorded as a negative income payment and disinvestment in the enterprise. There are claims that this makes little sense and creates presentational difficulties. However, the negative income can be seen as offsetting a withdrawal of equity in the enterprise, that is the enterprise takes money from the investors, who in turn take the money out of the enterprise”. Πηγή: IMF committee on balance of payments statistics and OECD workshop on International Investment Statistics, Issue Paper 5A, Reinvested Earnings, May 2004).

Η ταχεία προώθηση μεταρρυθμίσεων και η μείωση των τιμών παραγωγικών συντελεστών, που είχε σαν συνέπεια η οικονομική κρίση στη χώρα, δημιουργούν αξιόλογες επενδυτικές ευκαιρίες. Η προβλεπόμενη αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας εξάλλου καθώς και του φυσικού πλούτου (πετρέλαιο, φυσικό αέριο) αναμένεται να ενισχύσουν το επενδυτικό πλαίσιο της χώρας (Σταμπόγλης, 2008).

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (γεωπολιτικά, κλιματολογικά, ιστορικά κλπ.) που ευνοούν τις επενδύσεις σε πολλούς κλάδους δεν εθίγησαν από την οικονομική κρίση και προσφέρονται για αξιοποίηση (Σταμπόγλης, 2008).

Στις χώρες με την ισχυρότερη επενδυτική παρουσία στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια συγκαταλέγονται 'κλασσικές' χώρες εξαγωγής κεφαλαίου, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο και Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, και η Ιταλία, ενώ αξιόλογη παρουσία έχουν η Κύπρος και οι ΗΠΑ.

Τα βασικά χαρακτηριστικά τους είναι τα εξής (Σταμπόγλης, 2008):

- Αν και αξιόλογη, η παρουσία των ΗΠΑ παραμένει σχετικά χαμηλή, γεγονός που εν μέρει οφείλεται και σε επενδυτική δραστηριότητα επιχειρήσεων συμφερόντων ΗΠΑ, που όμως υλοποιούνται στην Ελλάδα «έμμεσα» μέσω θυγατρικών τους σε άλλο κράτος, συνήθως της Ευρώπης. Αναμφίβολα, το σχετικά χαμηλό μέγεθος των επενδύσεων από τις ΗΠΑ στην Ελλάδα, υποδηλώνει την ύπαρξη σημαντικού επενδυτικού δυναμικού που μπορεί να ενεργοποιηθεί.
- Εμφανίζονται ευοίωνες προοπτικές στο άμεσο μέλλον για προσέλκυση ΞΑΕ από τη Ρωσία και την Ανατολική Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή, τις Αραβικές Χώρες και την Ασία, ιδιαίτερα δε την Κίνα, που ενδιαφέρονται κυρίως για τους τομείς της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών, του τουρισμού, των μεταφορών και της εφοδιαστικής αλυσίδας.
- Η επενδυτική δραστηριότητα στη χώρα προέρχεται κατά κύριο λόγο από εταιρείες σημαντικών αγορών, όπως της ΕΕ.
- Παρατηρείται μεταβολή στις κύριες χώρες που επενδύουν στην Ελλάδα κατά τις δύο περιόδους που εξετάζονται. Έτσι, ενώ η Γερμανία παραμένει η πρώτη χώρα προέλευσης επενδυτικών κεφαλαίων στην Ελλάδα τόσο κατά την περίοδο 2003-

2007 όσο και κατά την περίοδο 2008-2012, κατά την πρώτη περίοδο τη δεύτερη θέση καταλαμβάνει το Ηνωμένο Βασίλειο και την τρίτη η Γαλλία, με μικρή διαφορά από τη Γερμανία, ενώ κατά τη δεύτερη περίοδο η Γαλλία καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση και ακολουθεί το Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά με συντριπτική πλέον διαφορά από τη Γερμανία. Μικρές διαφορές παρατηρούνται και στις υπόλοιπες χώρες προέλευσης επενδυτικών κεφαλαίων, με την Κύπρο και τις ΗΠΑ να βελτιώνουν αισθητά τη θέση τους κατά τη δεύτερη πενταετία που εξετάζεται, σε βάρος των υπόλοιπων χωρών της ΕΕ, όπως το Βέλγιο-Λουξεμβούργο και η Ολλανδία.

Οι εισροές ΞΑΕ κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα επικεντρώνονται τα τελευταία έτη (τόσο κατά την περίοδο 2003-2007 όσο και κατά την περίοδο 2008-2012) κατά κύριο λόγο στον τριτογενή τομέα και ακολουθεί με σημαντική διαφορά ο δευτερογενής τομέας. Αντίστοιχη διάρθρωση ΞΑΕ εμφανίζει η πλειονότητα των ανεπτυγμένων χωρών. Βασικά χαρακτηριστικά:

- Συγκέντρωση των ΞΑΕ στις υπηρεσίες. Η τάση αυτή υπαγορεύθηκε κυρίως από την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας, την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, καθώς επίσης την τόνωση του εμπορίου.
- Το ποσοστό του δευτερογενούς τομέα είναι σχετικά χαμηλό σε σύγκριση με τις δυνατότητες της χώρας, γεγονός που υποδεικνύει σημαντικά επενδυτικά περιθώρια.
- Σημαντικό ρόλο στην επενδυτική δραστηριότητα αναμένεται να διαδραματίσει η έρευνα υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια.

Ειδικότερα:

A. Μεταποίηση

Στους κλάδους της μεταποίησης με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον τις περιόδους 2003- 2007 και 2008-2012 συγκαταλέγονται τα χημικά, τα τρόφιμα & ποτά, τα μηχανήματα και τα μεταλλικά προϊόντα.

Βασικά χαρακτηριστικά:

Σε σχέση με την περίοδο 2003-2007, παρατηρείται πολύ μεγαλύτερη συγκέντρωση των επενδύσεων κατά την περίοδο 2008-2012 στον κλάδο των χημικών, που συγκεντρώνει το 58% του συνόλου των επενδύσεων στον μεταποιητικό τομέα, σε σχέση με το 22% την περίοδο 2003-2007. Καθώς ο κλάδος των διυλιστηρίων μελετάται ξεχωριστά (1% την περίοδο 2007-2012 και 10% την περίοδο 2003-2007), η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο και στην ανάπτυξη του φαρμακευτικού τομέα κατά την τελευταία περίοδο στην Ελλάδα.

Η συγκέντρωση επιχειρηματικής δραστηριότητας στους παραπάνω τομείς ευνοεί τόσο την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων (επενδύσεις Greenfield) στην Ελλάδα, όσο και την επενδυτική συνεργασία ξένων με ελληνικές επιχειρήσεις για την παραγωγή τελικών προϊόντων που θα καλύπτουν τις ανάγκες της εσωτερικής και της διεθνούς αγοράς. Οι κλάδοι που εμφάνισαν σημαντική αύξηση το 2012 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος είναι τα τρόφιμα και τα μηχανήματα.

B. Υπηρεσίες:

Στους κλάδους των υπηρεσιών με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2003-2012 συγκαταλέγονται οι τηλεπικοινωνίες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το εμπόριο και ο τουρισμός.

Βασικά χαρακτηριστικά:

Οι κλάδοι των τηλεπικοινωνιών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων συγκεντρώνουν τη συντριπτική πλειοψηφία των επενδυτικών κεφαλαίων που κατευθύνθηκαν στις υπηρεσίες, τόσο κατά την περίοδο 2003-2007 όσο και κατά την περίοδο 2008-2012. Την δεύτερη περίοδο ωστόσο, λόγω της εξαγοράς του ΟΤΕ από την Deutsche Telekom οι τηλεπικοινωνίες συγκεντρώνουν πάνω από τα μισά επενδυτικά κεφάλαια στον τριτογενή τομέα. Χαμηλό ποσοστό (7% την περίοδο 2008-2012 και 8% την προηγούμενη περίοδο) των ξένων επενδύσεων, επικεντρώθηκε στην λιγότερο παραγωγική κατηγορία «ακίνητα», ενώ η συντριπτική πλειονότητα των ξένων κεφαλαίων κατευθύνθηκε σε παραγωγικές δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης της ξένης επενδυτικής δραστηριότητας στον τομέα του τουρισμού.

Οι κλάδοι που εμφάνισαν σημαντική αύξηση το 2012 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος είναι: τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το εμπόριο και ο τουρισμός.

Ευοίωνες προοπτικές

Ο Φρανσουά Γκομπρόν της επενδυτικής Generali Investments Europe, εμφανίζεται πεπεισμένος ότι θα αντλήσουν κέρδη οι ελληνικές επιχειρήσεις που τώρα υποφέρουν, ακόμη και με μια μικρή ανάκαμψη της οικονομίας. «Σε αυτό θα πρέπει να προστεθεί ότι πολλές ελληνικές μετοχές είναι φθηνές και για τον λόγο αυτό αξίζει να μπει κανείς στην αγορά», διευκρινίζει ο κ. Γκομπρόν.

Ο μάνατζερ διαχειρίζεται τα μετοχικά αμοιβαία κεφάλαια GIS European Recovery Equity, τα οποία απευθύνονται σε επαγγελματίες επενδυτές και προσβλέπουν στην οικονομική ανάπτυξη της νότιας Ευρώπης.

Το χαρτοφυλάκιο περιλαμβάνει σε ποσοστό άνω του 19% ελληνικούς τίτλους, μεταξύ αυτών της Τράπεζας Πειραιώς, ΠΕΙΡ-1,46% η οποία - όπως διευκρινίζει το δημοσίευμα - «επέζησε του κύματος συγχωνεύσεων και πτωχεύσεων των ελληνικών τραπεζών».

Όπως διευκρινίζει ο Φραντς Φύρερ της Lupus Alpha, ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο κατασκευαστικός τομέας, μετά την εξυγίανση της αγοράς. «Πολλές εταιρείες υποβλήθηκαν σε σκληρά προγράμματα μείωσης του κόστους και βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση σε σχέση με το παρελθόν», αναφέρει ο κ. Φύρερ και προσθέτει ότι «κατασκευαστικές εταιρείες, όπως η Ελλάκτωρ ΕΛΛΑΚΤΩΡ+1,82% και η GekTerna, θα μπορούσαν να είναι σε θέση να αντλήσουν οφέλη από ευρωπαϊκούς πόρους για προγράμματα υποδομών».

Το ίδιο ενδιαφέρουσες είναι και οι εταιρείες εκείνες που δεν βρίσκονται σε κρατικά χέρια και είναι ανεξάρτητες από τις πολιτικές αποφάσεις, επισημαίνει ο μάνατζερ, παραπέμποντας στα διυλιστήρια της Motor Oil Hellas και στον όμιλο Μυτιληναίου. «Οι ιδιωτικοποιήσεις είναι ο μοναδικός δρόμος για την Ελλάδα προκειμένου να καταστεί μακροπρόθεσμα ανταγωνιστική», τονίζει ο Φραντς Φύρερ, που προβαίνει στην εκτίμηση ότι θα αυξηθούν τα επόμενα χρόνια οι αποκρατικοποιήσεις, καθώς αυτό συνιστά όρο των δανειστών.

Παρά τις θετικές προοπτικές για ένα ελληνικό comeback, η εφημερίδα προειδοποιεί τους επενδυτές να μην αγοράζουν αδιάκριτα ελληνικές μετοχές. «Είναι πολύ σημαντικό να προσέχει κανείς κάθε εταιρεία ξεχωριστά, το business model της και φυσικά τους ισολογισμούς της», υποστηρίζουν οι μάνατζερ. Σύμφωνα μάλιστα με τον επικεφαλής οικονομολόγο της Generali Investment Europe, Κλάους Βίνερ, «οι ελληνικές επενδύσεις θα πρέπει να είναι πάντα μόνο μέρος ενός χαρτοφυλακίου, το οποίο θα διαθέτει κι άλλα προϊόντα, καθώς υπάρχουν ακόμη πολλά ερωτηματικά και κίνδυνοι».

Κι αυτό γιατί ο δρόμος προς την ανάκαμψη είναι ακόμη μακρύς, παρατηρεί η Handelsblatt, παραπέμποντας στην υψηλή ανεργία.

3.2 Αποχωρήσεις ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων από την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια

Ο λόγος γίνεται για ξένους τραπεζικούς ομίλους που επένδυσαν στην Ελλάδα και σήμερα βρίσκονται σε διαδικασία συρρίκνωσης των δραστηριοτήτων τους ή προετοιμάζουν την πλήρη αποχώρησή τους. Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της λιανικής τραπεζικής την προηγούμενη δεκαετία προκάλεσαν το ενδιαφέρον αρκετών πιστωτικών ιδρυμάτων, που έθεσαν σε εφαρμογή φιλόδοξα σχέδια, δαπάνησαν αρκετά δισ. ευρώ, ωστόσο είδαν το εγχείρημά τους να αποτυγχάνει. Με το ξέσπασμα της παγκόσμιας πιστωτικής κρίσης, άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για την έξοδό τους από το τοπικό τραπεζικό σύστημα. Από τη μία πλευρά η επιδείνωση των συνθηκών για τον χρηματοπιστωτικό κλάδο σε παγκόσμιο επίπεδο και από την άλλη η ύφεση που πλήττει την ελληνική οικονομία για τέταρτη συνεχή χρονιά δεν αφήνουν πολλά περιθώρια επιλογών. Την εποχή του φθηνού χρήματος και της υπερμόχλευσης δεν ήταν λίγες οι τράπεζες που είδαν στην αναδυόμενη στις αρχές της δεκαετίας του 2000 ελληνική αγορά την ευκαιρία να αποκομίσουν κέρδη, τα οποία οι ώριμες οικονομίες της εποχής δεν ήταν σε θέση να προσφέρουν. Πιστωτικά ιδρύματα με παρουσία σε κάθε γωνιά του πλανήτη, όπως η Citi, η Credit Agricole, η BNP Paribas, η Societe Generale και η HSBC, αντιλήφθηκαν εγκαίρως αυτές τις προοπτικές. Η είσοδος της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση

(ONE) το 2001, το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων και η άρση διαφόρων περιορισμών που ίσχυαν ως τότε στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα προμήνυαν χρόνια ανάπτυξης και κερδοφορίας (Παλάσκας κ.α., 2004).

Το πρώτο έναυσμα για την επιτάχυνση των ρυθμών μεγέθυνσης της αγοράς δόθηκε με την απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης το 2003 και συνεχίστηκε με τη σημαντική άνοδο της οικοδομικής δραστηριότητας τα επόμενα χρόνια, η οποία τροφοδοτήθηκε από τα στεγαστικά δάνεια, καθιστώντας την τοποθέτηση σε ακίνητα την πιο δημοφιλή επένδυση των Ελλήνων. Τα χρόνια μετά την είσοδο της χώρας μας στην ευρωζώνη περνούσαν και τα υπόλοιπα των δανείων συνέχιζαν με αμείωτη ένταση την ανοδική πορεία τους. Ο δανεισμός των ελληνικών νοικοκυριών από 31 δισ. ευρώ στο τέλος του 2002 εκτοξεύθηκε σε 120 δισ. ευρώ το 2009, τρέχοντας κατά τη διάρκεια αυτής της οκταετίας με μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 23%. Κινητήρια δύναμη της οικονομίας αποτέλεσαν τα στεγαστικά δάνεια, τα οποία κατέγραψαν το ιστορικό υψηλό τους το 2009, λίγο πάνω από τα 80 δισ. ευρώ, ξεκινώντας μόλις από τα 21 δισ. ευρώ τον πρώτο χρόνο εισαγωγής του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος στη χώρα μας. Η μέση ετήσια άνοδός τους προσέγγισε το 25%.

Ακόμη υψηλότερη ήταν η ενίσχυση των μεγεθών στην καταναλωτική πίστη, με τη βοήθεια της οποίας συντηρήθηκαν επί χρόνια ολόκληροι κλάδοι (π.χ., αυτοκίνητα, είδη για το σπίτι).

Οι ετήσιοι ρυθμοί ανάπτυξης των υπολοίπων της κατηγορίας ήταν εντυπωσιακή, αγγίζοντας μόλις έναν χρόνο μετά την απελευθέρωσή της το 38%, ενώ από το 2002 ως και το 2008 η σωρευτική άνοδός τους ξεπέρασε τα 26 δισ. ευρώ ή το 260%. Πρόκειται για ποσοστά που δύσκολα θα καταγραφούν ξανά στο εγγύς μέλλον.

Η Ελλάδα προσέλκυσε το ενδιαφέρον πολλών ξένων ομίλων. Οι γαλλικές Credit Agricole και Societe Generale απέκτησαν τις Εμπορική και Γενική Τράπεζα, αντιστοίχως, ενώ η πορτογαλική BCP μέσω της NovaBank (σήμερα Millennium Bank) εισήλθε δυναμικά στην εγχώρια αγορά, με στόχο να κερδίσει σημαντικά μερίδια. Από την άλλη πλευρά, οι υπόλοιπες ξένες τράπεζες που ήδη δραστηριοποιούνταν στη χώρα μας, όπως η Citibank και η HSBC, προχωρούσαν

σε επέκταση του δικτύου τους σε όλη την Ελλάδα, για να καλύψουν τη ζήτηση για τραπεζικές υπηρεσίες και για να διευρύνουν το τοπικό τους χαρτοφυλάκιο.

Πριν από 11 χρόνια, μιλώντας σε εκδήλωση για την έναρξη λειτουργίας της NovaBank, με βασικούς μετόχους την Interamerican και την πορτογαλική BCP, ο τότε πρόεδρος του ασφαλιστικού ομίλου κ. Δ. Κοντομηνάς τόνιζε ότι «πρόκειται για ένα τολμηρό εγχείρημα που έχει όλες τις προϋποθέσεις να πετύχει». Ο γενικός διευθυντής της τράπεζας εκείνη την εποχή κ. Γ. Τανισκίδης έθετε τον στόχο για κατάκτηση μεριδίου 35% στην αγορά της μεσαίας και ανώτερης εισοδηματικής ομάδας στα μεγάλα αστικά κέντρα, μέσα σε μία τριετία. Πράγματι η τράπεζα σημείωσε σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, εισήλθε δυναμικά στην αγορά της λιανικής, ενώ βρέθηκε ένα βήμα πριν από την είσοδο στο Χρηματιστήριο της Αθήνας.

Η κρίση όμως διέκοψε την ανοδική της πορεία. Ο μοναδικός μέτοχός της, η BCP, μετά την αποχώρηση της Interamerican αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας αντίστοιχα των ελληνικών τραπεζών λόγω του αποκλεισμού του πορτογαλικού συστήματος από τις αγορές. Παράλληλα, η σημαντική συρρίκνωση της ζήτησης για στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια έχει προκαλέσει σημαντική μείωση των εργασιών. Ως αποτέλεσμα, η τράπεζα έχει προχωρήσει σε απολύσεις και στη διακοπή λειτουργίας καταστημάτων της. «Σήμερα είμαστε περισσότερο πωλητές ασφαλιστικών προγραμμάτων παρά τραπεζικοί υπάλληλοι» τονίζει εργαζόμενος σε υποκατάστημα της Millennium. Κατά ορισμένες πληροφορίες, η BCP έχει βάλει πωλητήριο στην τράπεζα, ωστόσο με δεδομένες τις συνθήκες και το κλίμα αβεβαιότητας που επικρατούν στην Ελλάδα, η αποδέσμευσή της δεν θα είναι εύκολη υπόθεση.

Σε φάση συρρίκνωσης των δραστηριοτήτων της έχει εισέλθει και η Citibank, η οποία ενώ πριν από λίγα χρόνια φερόταν ακόμη και ως υποψήφιος αγοραστής της Εθνικής Τράπεζας σήμερα λειτουργεί σαν να μην την ενδιαφέρει η ελληνική αγορά. Η αρχή του τέλους έγινε εμφανής με το «σκάσιμο» της Lehman Brothers, που οδήγησε στην κατάρρευση της μητρικής Citi στις ΗΠΑ. Παράλληλα, σοβαρό πρόβλημα δημιουργήθηκε και από τις ζημιές που κατέγραψαν πελάτες της από προϊόν εγγυημένου κεφαλαίου που διέθετε από τα καταστήματά της, εκδότης του οποίου ήταν η Lehman. Τελικώς, η τράπεζα

αποζημίωσε κατά ένα μεγάλο μέρος τους πελάτες της, ωστόσο το πλήγμα στην αξιοπιστία της, παρά το γεγονός ότι η Citibank δεν είχε ευθύνη για αυτό που συνέβη, ήταν σημαντικό. Η Citibank ανακοίνωσε και επίσημα για δεύτερη φορά μέσα σε δύο χρόνια τον κλείσιμο καταστημάτων της, τον περιορισμό του προσωπικού τους αλλά και των δραστηριοτήτων της στην χώρα μας.

Παραμένει πλέον στην Ελλάδα με δίκτυο 21 καταστήματα, με παρουσία μόνο σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, με μια απόφαση που στηρίζεται, όπως επισημαίνει, στο σημερινό επιχειρηματικό και οικονομικό περιβάλλον, που απαιτεί προσαρμοστικότητα, ευελιξία και αποφασιστικούς χειρισμούς, ώστε να επιτευχθεί εκλογίκευση του μεγέθους του δικτύου καταστημάτων της, επικεντρώνοντας την παρουσία της στους τομείς των επενδυτικών και καταθετικών προϊόντων και πιστωτικών καρτών και επενδύει σε υπηρεσίες ηλεκτρονικής τραπεζικής που διασφαλίζουν για τους πελάτες της άμεση πρόσβαση σε λογαριασμούς και δυνατότητα συναλλαγών ανά πάσα στιγμή. Τον Νοέμβριο του 2010 στο ξεκίνημα της κρίσης η Citibank είχε ανακοινώσει την απόφαση της να κλείσει τα 31 από τα συνολικά 72 καταστήματα που λειτουργούσαν στην χώρα μας.

Σημειώνεται ότι στα μέσα της δεκαετίας, η Citibank είχε ανακοινώσει επίσημα μεγάλη επέκταση του δικτύου καταστημάτων της στην Ελλάδα με στόχο να ξεπεράσουν τα 100 καταστήματα, στρατηγική που άλλαξε λόγω αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο Ομίλου, που συνδέονται και με τις δυσμενείς οικονομικές εξελίξεις στη χώρα μας. Ήταν η εποχή όπου οι ρυθμοί ανάπτυξης τραπεζικών εργασιών σε βασικούς τομείς λιανικής τραπεζικής, όπως στην καταναλωτική και στην στεγαστική πίστη, έτρεχαν με ρυθμούς 25% και 30%, δημιουργώντας σημαντική κερδοφορία σε εγχώριος και ξένους τραπεζικούς ομίλους με παρουσία στην Ελλάδα.

Χρονιά ορόσημο ήταν η εφετινή για την τράπεζα και λόγω της αποχώρησης του επί πολλά έτη επικεφαλής της κ. Χρ. Βασιλειάδη, το όνομα του οποίου συνδέθηκε με την ανάπτυξή της στην ελληνική αγορά. Σήμερα, η τράπεζα έχει κλείσει τα μισά της καταστήματα, σημαντικό μέρος του προσωπικού της έχει αποχωρήσει μέσω προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου και η δραστηριότητά της επικεντρώνεται στη διάθεση πιστωτικών καρτών και στη

διαμεσολάβηση για την πώληση επενδυτικών προϊόντων μεγάλων επενδυτικών οίκων. Για στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια ούτε λόγος να γίνεται.

Από την εγχώρια αγορά αποχωρεί και η Credit Agricole, ο μεγαλύτερος γαλλικός τραπεζικός όμιλος, καθώς έχει προχωρήσει σε τελική συμφωνία πώλησης της θυγατρικής της Εμπορικής Τράπεζας. Η σχετική διαδικασία ενοποίησης της Εμπορικής Τράπεζας στην Alpha Bank εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί στους πρώτους μήνες του 2013. Η Credit Agricole πάντως με βάση τους επιμέρους όρους της συμφωνίας έχει την δυνατότητα να διατηρήσει ένα μικρό μειοψηφικό πακέτο στην νέα τράπεζα.

Επίσης μια ακόμη ισχυρή γαλλική τράπεζα, η Societe Generale, που ήρθε στην χώρα μας στην εποχή της μεγάλης ανάπτυξης το 2004, αποχωρεί από την ελληνική αγορά καθώς συμφώνησε με την Τράπεζα Πειραιώς, που αποκτά το συνολικό ποσοστό συμμετοχής (99,08%) της γαλλικής τράπεζας στην μέχρι πρόσφατα θυγατρική της στην Ελλάδα Geniki Bank.

Στην χώρα μας παραμένει η HSBC Bank, από τους πλέον ισχυρούς τραπεζικούς ομίλους σε διεθνές επίπεδο, περιορίζοντας όμως σταδιακά το δίκτυο καταστημάτων, από 22 που ήταν πριν περίπου 3 χρόνια σε 16 καταστήματα σήμερα. Και στην περίπτωση της HSBC, στις αρχές του 2007 είχε ανακοινωθεί επίσημα ότι η Τράπεζα προτίθεται να ενισχύσει την παρουσία της στην Ελλάδα, μέσω αυτόνομης ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα θα εξεταζόταν και το ενδεχόμενο εξαγορών και συγχωνεύσεων.

Αναφορικά με τις εξελίξεις που συνδέονται με την Millennium Bank, που διατηρεί μεγάλο δίκτυο 120 καταστημάτων, παρά τα πολλά σενάρια που βλέπουν συνεχώς το φως της δημοσιότητας, δεν έχει υπάρξει, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, καμιά επίσημη ανακοίνωση από πλευράς του μητρικού πορτογαλικού Ομίλου για τις προθέσεις του στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα η Τράπεζα, αυτόνομα, να συνεχίζει κανονικά την ανάπτυξη των εργασιών της.

3.3. Περιθώρια εισόδου ξένων τραπεζών στην Ελλάδα

3.3.1 Σημασία του όρου «Είσοδος ξένων τραπεζών»

Τα οφέλη των άμεσων ξένων επενδύσεων στα χρηματοπιστωτικά συστήματα των αναδυόμενων οικονομιών της αγοράς προέρχονται από βελτίωση της αποτελεσματικότητας που προκύπτει από τις νέες τεχνολογίες, προϊόντα και τεχνικές διαχείρισης καθώς και από την αύξηση του ανταγωνισμού που διεγείρεται από νεοεισερχόμενους. Η παρουσία των ξένων κρατικών φορέων μπορεί να είναι ένα ελαφρυντικό των αρνητικών επιπτώσεων της διεύρυνσης της αγοράς.

Παρά το γεγονός ότι οι ξένες τράπεζες μπορεί να θεωρηθούν ως πηγή σταθερότητας μπορούν και την προώθηση της μετάδοσης άγχους. Επιπλέον, όταν η ιδιοκτησία του τραπεζικού συστήματος είναι εξαιρετικά επικεντρωμένη σε μία μόνο ξένη χώρα τα οφέλη της διαφοροποίησης των κινδύνων ενδέχεται να μην λαμβάνονται ως ανεπιθύμητα στην εν λόγω ξένη χώρα που θα μπορούσε εύκολα να χυθεί πάνω-και να καταπιεί την φιλοξενιθείσα οικονομία της χώρας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ξένες τράπεζες έχουν αποκτήσει σημαντικές θέσεις σε μια περιφερειακή βάση (π.χ. της Λατινικής Αμερικής ή της Κεντρικής Ευρώπης). Αυτό αυξάνει επίσης τις ανησυχίες ότι η κρίση σε μια συγκεκριμένη χώρα μπορεί να επηρεάσει τις άλλες χώρες μέσω επενδυτικών αποφάσεων στις τράπεζες.

Η είσοδος ξένων τραπεζών θα μπορούσε επίσης να επηρεάσει τη διαθεσιμότητα πιστώσεων για μικρές ή αδιαφανείς επιχειρήσεις. Έρευνα δείχνει ότι αν οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορεί να είναι οι πιο επωφελημένες από την παρουσία ξένων τραπεζών, μικρές επιχειρήσεις δεν έχουν υποστεί ζημιά παρά τις επιχειρηματικές στρατηγικές των μικρών / νεοσύστατων θυγατρικών ξένων τραπεζών που παρακολουθούν κυρίως εταιρικούς πελάτες.

Πρόσθετα οφέλη προκύπτουν από νέα κεφάλαια που ασκούνται από ξένους επενδυτές, ειδικά σε χώρες που έχουν πληγεί σοβαρά από την οικονομική κρίση. Σε πολλές περιπτώσεις, η οικονομική ευρωστία των τραπεζικών ιδρυμάτων τείνει να είναι υψηλότερη για τις ξένες επιχειρήσεις από ό, τι για τις εγχώριες επιχειρήσεις. Ωστόσο υποστήριξη από τις μητρικές εταιρείες δεν θα

πρέπει να θεωρείται δεδομένη η απόφαση για τη διάπραξη περισσότερων πόρων θα πρέπει να γίνει αποκλειστικά και μόνο λαμβάνοντας υπόψη την ισορροπία των μελλοντικών εσόδων και εξόδων συμπεριλαμβανομένων των νομικών εξόδων και τη φήμη. Επιπλέον, η υποστήριξη και η διάθεση πόρων υποδοχής της χώρας (και των πιστωτών) μπορεί να μειωθεί ανάλογα με τη συγκεκριμένη δικαιοδοσία και την οργανωτική δομή στην οποία οι παγκόσμιες τράπεζες λειτουργούν (π.χ. καταθέτες δεύτερης κατηγορίας, διατάξεις οριοθέτησης, την πηγή της αρχής της δύναμης, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών, κλπ.).

Εισαγόμενες πρακτικές διαχείρισης κινδύνου έχουν, επίσης, επιφέρει τη βελτίωση των συνθηκών των τραπεζών. Οι εγχώριες τράπεζες έχουν μεταμορφωθεί δραστικά μετά την εξαγορά τους από την παγκόσμια τράπεζα. Οι μητρικές εταιρείες έχουν δώσει εντολή στις θυγατρικές τους για να μειώσουν τα ανοίγματα σε ξένες χώρες και να κλείσουν υποκαταστήματα και θυγατρικές που βρίσκονται στο εξωτερικό. Σε "φυσιολογικούς" χρόνους η στρατηγική αυτονομία από μια παγκόσμια προοπτική, αλλά κατά τη διάρκεια των χρόνων της πίεσης, η πολιτική αυτή μπορεί να αφήσει τη θυγατρική εταιρεία σε λιγότερο διαφοροποιημένη θέση. Την ίδια στιγμή, η διαχείριση των κινδύνων σε παγκόσμια βάση φέρνει μεγάλα οφέλη για τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται διεθνώς. Ωστόσο, δεν υπάρχουν υποχρεώσεις, ούτε εγγυήσεις, ότι η μητρική τράπεζα θα χρησιμοποιήσει τα κέρδη που αποκομίζουν σε κάθε δεδομένη θυγατρική για την κάλυψη ζημιών από άλλη θυγατρική κατά την αντιστάθμιση θέση της παγκόσμιας τράπεζας. Επιπλέον, η διαχείριση του ιδρύματος της χώρας υποδοχής θα πρέπει να έχει επαρκή κίνητρα προκειμένου να ασκήσει τα καλύτερα συμφέροντα του τοπικού κατεστημένου και σε ορισμένες περιπτώσεις δράσεις για την βελτίωση των ωφελειών για την μητρική εταιρεία μπορεί να αποδυναμώσουν τη θυγατρική.

Ξένα ιδρύματα διευκολύνουν την ανάπτυξη των εθνικών χρηματοπιστωτικών συστημάτων, εισάγοντας νέα προϊόντα και τεχνογνωσία. Ωστόσο, μπορεί επίσης να επηρεάσει αρνητικά τις τοπικές αγορές αποκτώντας χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Όταν οι επιχειρήσεις δεν είναι πλέον εισηγμένες στο χρηματιστήριο, η πειθαρχία της αγοράς θα μπορούσε να παρεμποδιστεί από την απώλεια των διαθέσιμων πληροφοριών και από την έλλειψη των αναλυτικών

διαθεσίμων πληροφοριών που παρέχονται από τις τράπεζες. Οι αρχές θα πρέπει να βεβαιωθούν ότι η διαδικασία αυτή δεν θα οδηγήσει σε λιγότερη διαφάνεια και εναλλακτικοί μηχανισμοί θα πρέπει να βρεθούν ώστε η αγορά να είναι σε θέση να πειθαρχήσει τις τράπεζες. Οι προσπάθειες πρέπει επίσης να γίνουν από όλες τις χώρες, ώστε να συγκλίνουν ταχύτερα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, καθώς οι τοπικές διαφορές κάνουν συγκρίσεις μεταξύ των οικονομικών καταστάσεων στις διάφορες χώρες και είναι εξαιρετικά δυσκίνητες θέτοντας έτσι υπό αμφισβήτηση την αξιοπιστία των οικονομικών πληροφοριών που δημοσιοποιούνται.

3.3.2 Πόσο επηρέασε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ζούμε σήμερα αποτελεί τη σοβαρότερη κρίση μετά από αυτήν της δεκαετίας του '30. Μετά την αναταραχή στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου που προκλήθηκε το καλοκαίρι του 2007 με την κατάρρευση της αμερικανικής αγοράς των ενυπόθηκων δανείων χαμηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης και κορυφώθηκε μετά την πτώχευση της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers το Σεπτέμβριο του 2008, η κρίση πέρασε με ταχύτατο ρυθμό στην πραγματική οικονομία σε διεθνές επίπεδο έχοντας πλέον δημιουργήσει συνθήκες όλο και πιο βαθείας παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης.

Οι επιπτώσεις της κρίσης στις ελληνικές τράπεζες είναι μέχρι στιγμής σημαντικές αλλά συγκριτικά περιορισμένες. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εμφανίζεται περισσότερο ανθεκτικό και σταθερό από εκείνο των ΗΠΑ και πολλών χωρών της ΕΕ. Αυτό πρέπει να αποδοθεί στους εξής λόγους:

→ Οι ελληνικές τράπεζες τόσο συνολικά όσο και σε ατομική βάση έχουν πολύ μικρή έκθεση σε σύνθετα επενδυτικά προϊόντα υψηλού κινδύνου, αφού, μεταξύ άλλων, η αυξημένη ρευστότητά τους διοχετεύτηκε κυρίως στην πιστωτική επέκταση στην Ελλάδα και τη χρηματοδότηση των έξω-συνοριακών επενδυτικών πρωτοβουλιών τους. Τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα δεν είχαν ιδιαίτερο κίνητρο να επενδύσουν σε υψηλού κινδύνου χρηματοπιστωτικά προϊόντα, καθώς υπήρχαν οι ιδιαίτερα θετικές προοπτικές ανάπτυξης στην Ελλάδα και τις χώρες

της ΝΑ Ευρώπης. Έτσι, η αποδοτικότητα και η κεφαλαιακή επάρκειά τους επηρεάστηκαν κατά μέσον όρο σε πολύ χαμηλότερο βαθμό σε σύγκριση με τις περισσότερες αμερικανικές και ευρωπαϊκές τράπεζες. Βέβαια, αντιμετωπίζουν τις έμμεσες επιπτώσεις της κρίσης από τη μειωμένη εμπιστοσύνη και την περιορισμένη ρευστότητα στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, καθώς και τις αρνητικές επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην πραγματική οικονομία.

→ Διαθέτουν ικανοποιητική ρευστότητα στο βαθμό που η ανάπτυξή τους στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε κεφάλαια που προέρχονται από καταθέσεις. Σήμερα, ο λόγος των δανείων προς καταθέσεις διαμορφώνεται κατά μέσον όρο γύρω στο 100%. Έχουν έτσι συγκριτικά μικρότερη εξάρτηση από τις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου που μόλις από τις αρχές του 2009 και μετά άρχισαν να λειτουργούν ικανοποιητικά.

→ Το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων, παρά την αύξησή του στο 5% το Δεκέμβριο του 2008 και στο 6.8% τον Ιούνιο του 2009 (από 4.5% στα τέλη του 2007), εξακολουθεί να παραμένει σε ικανοποιητικά επίπεδα

→ Η εμπιστοσύνη των αποταμιευτών στις ελληνικές τράπεζες παραμένει ιδιαίτερα υψηλή καθώς, ακόμη και στην κορύφωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης το δ' τρίμηνο του 2008, δεν υπήρξε μείωση των καταθέσεων. Σε αυτό συνέβαλε και η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να εγγυηθεί με νόμο ποσό € 100000 ανά τράπεζα και καταθέτη και να αναλάβει πολιτική δέσμευση για την εγγύηση του συνόλου των καταθέσεων.

→ Η αγορά ακινήτων στην Ελλάδα δεν έχει εμφανίσει χαρακτηριστικά «φούσκας» και οι τιμές των ακινήτων δεν αναμένεται σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα να εμφανίσουν έντονη πτωτική τάση.

→ Σύμφωνα με έρευνες της ΤτΕ, μόλις τα μισά από τα ελληνικά νοικοκυριά έχουν κάποιου είδους τραπεζική δανειακή επιβάρυνση. Από αυτά, η πλειονότητά τους δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα υπερχρέωσης. Ανάλογη εικόνα καταγράφεται από τις διάφορες έρευνες αγοράς και στις επιχειρήσεις.

→ Τέλος, οι ελληνικές θυγατρικές ξένων τραπεζών ανήκουν σε ισχυρούς διεθνείς τραπεζικούς ομίλους που προς το παρόν δεν εμφανίζουν σοβαρά προβλήματα λόγω της κρίσης.

Για τη διαχείριση των συνεπειών της κρίσης, οι ελληνικές τράπεζες έχουν υιοθετήσει μια σειρά από δράσεις και πολιτικές. Μεταξύ αυτών, περιλαμβάνονται:

→ Η στροφή προς την άντληση προθεσμιακών καταθέσεων από το τραπεζικό κοινό, με την προσφορά ελκυστικών επιτοκίων σε σχέση με τα επιτόκια των αγορών (ΕΚΤ, Euribor) και τη διάθεση νέων αποταμιευτικών / επενδυτικών προϊόντων που συνδυάζουν χαρακτηριστικά των λογαριασμών ταμιευτηρίου, προθεσμίας και αμοιβαίων κεφαλαίων.

→ Η τιτλοποίηση στοιχείων του ενεργητικού, η έκδοση καλυμμένων ομολογιών και η χρησιμοποίηση δανείων με εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου, προκειμένου να τα προσφέρουν ως ενέχυρο στην ΕΚΤ για άντληση ρευστότητας.

→ Η εντατικοποίηση της προσπάθειας ώστε η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά να χρηματοδοτείται από νέες καταθέσεις. Αυτή η προσπάθεια αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία για τις θυγατρικές τράπεζες των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό.

→ Η αναβάθμιση των διαδικασιών εκτίμησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου και η εναρμόνιση με τις επιταγές του αυστηρότερου κανονιστικού πλαισίου της Βασιλείας II και τις οδηγίες της ΤτΕ για τη συγκράτηση στα σημερινά επίπεδα του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

→ Η στενότερη παρακολούθηση της πορείας αποπληρωμής των υφιστάμενων δανείων ώστε τα όποια προβλήματα εμφανίζονται να αντιμετωπίζονται αφενός έγκαιρα και αφετέρου, όπου είναι εφικτό, με ρυθμίσεις που λαμβάνουν υπόψη πρόσκαιρες δυσχέρειες των πελατών τους.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν τρεις σοβαρές προκλήσεις. Καταρχάς, η μεγαλύτερη πρόκληση απορρέει από τη διαμόρφωση συνθηκών ύφεσης στην ελληνική οικονομία ως αποτέλεσμα της συνεχώς επιβραδυνόμενης ιδιωτικής κατανάλωσης, της μείωσης των επενδύσεων και των αρνητικών προοπτικών βασικών οικονομικών κλάδων όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία και οι κατασκευές. Η εξέλιξη αυτή αναπόφευκτα περιορίζει το ρυθμό μεγέθυνσης της τραπεζικής αγοράς, εντείνει τα προβλήματα στην ομαλή εξυπηρέτηση των δανείων από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και συμπιέζει την κερδοφορία των τραπεζών. Ήδη, το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων

δανείων φαίνεται να ξεπερνά σήμερα το 7%, ενώ στα τέλη του 2009 δεν αποκλείεται να διαμορφωθεί γύρω στο 8-9%. Για αυτόν το λόγο, οι ελληνικές τράπεζες, παράλληλα με την αναδιάρθρωση των δανείων όσων αντιμετωπίζουν προβλήματα ομαλής αποπληρωμής τους, προχωρούν και σε μεγάλες αυξήσεις των προβλέψεων για την κάλυψη επισφαλών απαιτήσεων.

Η δεύτερη μεγάλη πρόκληση είναι η αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που προκύπτουν από την έξω-συνοριακή δραστηριοποίησή τους. Προς το παρόν, οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι τηρούν στάση αναμονής παγώνοντας τα σχέδια περαιτέρω επέκτασής τους έως ότου αποκτήσουν καθαρότερη εικόνα για το εύρος των συνεπειών της κρίσης στις οικονομίες αυτών των χωρών. Πέρα όμως από την επιδείνωση των γενικότερων οικονομικών συνθηκών και προοπτικών αυτών των χωρών, ο μεγαλύτερος κίνδυνος προέρχεται από το γεγονός ότι οι εγχώριες χορηγήσεις ξεπερνούν κατά πολύ τις αντίστοιχες καταθέσεις. Έτσι, η προσπάθεια επικεντρώνεται στη συγκράτηση της πιστωτικής επέκτασης στο πλαίσιο που διαμορφώνουν οι εγχώριες καταθέσεις.

Η τελευταία σοβαρή πρόκληση που οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να αντιμετωπίσουν σχετίζεται με τις επιπτώσεις που είχε η κάθετη πτώση των τιμών των αξιογράφων στα ίδια κεφάλαιά τους κατά το 2008. Οι ζημιές που καταγράφηκαν στα επενδυτικά χαρτοφυλάκια των τραπεζών μείωσαν την καθαρή θέση τους και κατά επέκταση τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειάς τους. Η πίεση στα ίδια κεφάλαια γίνεται ακόμη πιο ισχυρή αν συνυπολογιστούν οι έντονες διακυμάνσεις που παρατηρούνται στις αγορές συναλλάγματος και που επηρεάζουν την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα μέσων ενοποιούμενων ξένων θυγατρικών τους.

Είναι γεγονός ότι η συμμετοχή του ελληνικού Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο της συντριπτικής πλειοψηφίας των ελληνικών τραπεζών με τη μορφή προνομιούχων μετοχών στο πλαίσιο του πρόσφατου Νόμου για την ενίσχυση της ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας, κάλυψε προσωρινά τις ανάγκες πρόσθετων κεφαλαίων. Ωστόσο, η ετήσια απόδοση 10% που απαιτούν με τη μορφή μερίσματος αυτές οι μετοχές, υποχρεώνουν την πλειοψηφία των τραπεζών σε σύντομο χρονικό διάστημα να προχωρήσουν σε αυξήσεις μετοχικού

κεφαλαίου και σε εκδόσεις υβριδικών τίτλων για να αντικαταστήσουν αυτά τα κεφάλαια με μονιμότερου χαρακτήρα και χαμηλότερου κόστους κεφάλαια.

Γενικότερα, η βιωσιμότητα και οι προοπτικές ανάπτυξης των ελληνικών τραπεζών σε μακροπρόθεσμη βάση θα εξαρτηθούν από την επιτυχή αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας, με αιχμή το δημοσιονομικό έλλειμμα, το δημόσιο χρέος και το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών που επιδεινώθηκαν ως αποτέλεσμα της κρίσης.

3.4. Οι Ελληνικές και Ξένες Τράπεζες στη Νοτιοανατολική Ευρώπη

3.4.1. Νοτιοανατολική Ευρώπη: Μακροοικονομικό Περιβάλλον και Χρηματοπιστωτικός Τομέας

Η μακροοικονομική πρόοδος στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης είναι ισχυρή και η οικονομική δραστηριότητα αυξάνεται σταθερά (2006: 4,5%- 5% κατά μέσο όρο) κυρίως λόγω ισχυρής εγχώριας ζήτησης. Η ιδιωτική κατανάλωση αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανόδου, καθώς ενισχύεται μεταξύ άλλων από την αύξηση της πιστωτικής επέκτασης προς τα νοικοκυριά και την σταδιακή μείωση των επιτοκίων. Στις περισσότερες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ο αυξημένος δανεισμός των νοικοκυριών έχει επιταχύνει τον ρυθμό ανόδου των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών, επιδεινώνοντας έτσι σημαντικά τα εμπορικά ισοζύγια.

Στις περισσότερες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης οι συνεχιζόμενες διαρθρωτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις έχουν συμβάλει στην αποκατάσταση μακροοικονομικής σταθερότητας και στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού σε μονοψήφιους αριθμούς. Μόνο στην Σερβία ο πληθωρισμός έχει παραμείνει στα όρια του 10% λόγω της ισχυρής εγχώριας ζήτησης και της αδυναμίας της νομισματικής πολιτικής να εξουδετερώσει την επίδραση των εισροών ξένων κεφαλαίων.²

² <http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//deltia/4-2005/33-42.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 05-05-2014]

Οι ιδιωτικές επενδύσεις παραμένουν σχετικά ανεπαρκείς, κατά μέσο όρο και υπάρχει ανάγκη πιο αποτελεσματικών πολιτικών για την προώθηση τους. Η Νοτιοανατολική Ευρώπη ανταγωνίζεται την Κίνα στην προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, που προσανατολίζονται προς περιοχές χαμηλότερου κόστους εργασίας. Το κόστος εργασίας στην περιοχή των Βαλκανίων αναμένεται ότι θα αυξάνεται βαθμιαία, αλλά μέχρι στιγμής συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγικότητας. Οι περισσότερες εισροές ξένων επενδύσεων κατευθύνονται στον χρηματοπιστωτικό τομέα και αφορούν συμμετοχή σε ιδιωτικοποιήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ο χρηματοπιστωτικός τομέας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι γενικώς υγιής. Οι τράπεζες δραστηριοποιούνται σε ένα γενικά ευνοϊκό επιχειρηματικό κλίμα, με ανερχόμενη τη συνολική μακροοικονομική δραστηριότητα και σε συνθήκες και προοπτικές ανερχόμενης κερδοφορίας. Η πιστωτική επέκταση, ιδίως προς τα νοικοκυριά, είναι ισχυρή σε όλες τις χώρες της περιοχής, με ρυθμούς ανόδου σημαντικά υψηλότερους από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η ποιότητα κεφαλαίων των τραπεζών είναι ικανοποιητική με αποδεκτούς δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων προς συνολικά δάνεια, αλλά με ορατό το ενδεχόμενο μελλοντικής επιδείνωσης των δεικτών αυτών, καθώς η δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών αυξάνεται με ταχύ ρυθμό.

Τα ποσοστά των δανείων σε ξένο νόμισμα (κυρίως δολάρια ΗΠΑ και ευρώ) προς το σύνολο δανείων είναι αρκετά υψηλό και σε ορισμένες περιπτώσεις υπερβαίνει τα συνήθη όρια ασφάλειας (π.χ. στην Αλβανία το 2005: 73%). Επειδή η συνεχιζόμενη προτίμηση στον δανεισμό σε ξένο νόμισμα, ακόμη και όταν πρόκειται για καταναλωτικά ή στεγαστικά δάνεια, εγείρει ζητήματα έκθεσης των τραπεζών στον συναλλαγματικό κίνδυνο, οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών καταβάλλουν προσπάθειες ενίσχυσης των εποπτικών πλαισίων μέσω ενσωμάτωσης των σχετικών Οδηγιών της Ε.Ε.

3.4.2. Η Επέκταση Ελληνικών και άλλων Ευρωπαϊκών Τραπεζών στα Βαλκάνια

Η επέκταση των μεγάλων ελληνικών τραπεζικών ομίλων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας 1990 και προέκυψε ως αποτέλεσμα της σταδιακής σύγκλισης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

και της οικονομίας προς τα πρότυπα των πιο ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών. Η διαφαινόμενη ωρίμανση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος δημιούργησε την ανάγκη επέκτασης εκτός συνόρων. Τα Βαλκάνια, λόγω πολιτισμικής και γεωγραφικής εγγύτητας δημιουργούσαν συνθήκες ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, και προσδιόρισαν το νέο πεδίο δράσης για τις Ελληνικές τράπεζες.³

Η σταδιακή προσαρμογή των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε συνθήκες ελεύθερης οικονομίας, η συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών, τα εκτενή προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων και οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης αποτέλεσαν ουσιαστικά στοιχεία για την προσέλκυση των ελληνικών και άλλων ευρωπαϊκών τραπεζών στην περιοχή.

Αρχικά η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια απέβλεπε κυρίως στην εξυπηρέτηση ελληνικών επιχειρήσεων, που δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή αυτή επεκτείνοντας τις δραστηριότητές τους. Γνωρίζοντας τη δραστηριότητα και τον πιστωτικό κίνδυνο των επιχειρήσεων αυτών, οι ελληνικές τράπεζες τις συνόδευαν στην επέκτασή τους στα Βαλκάνια. Αργότερα, οι ελληνικές τράπεζες διεύρυναν σταδιακά τις εκεί δραστηριότητές τους επωφελούμενες από την ανερχόμενη αγορά στον τομέα της λιανικής τραπεζικής και αξιοποιώντας επενδυτικές ευκαιρίες σε τομείς όπως η αγορά γης και η ανάπτυξη εμπορικών και οικιστικών ζωνών.

Σήμερα, η παρουσία των μεγάλων ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια δεν αποτελεί περιστασιακή χρηματοοικονομική εκμετάλλευση αλλά σχέδιο μακροχρόνιας επενδυτικής στρατηγικής, η οποία εκδηλώνεται είτε μέσω αυτόνομης ανάπτυξης είτε μέσω εξαγορών εγχώριων τραπεζών. Συνολικά στην περιοχή, το 2005, οι 5 μεγάλοι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι είχαν δημιουργήσει ένα δίκτυο 958 καταστημάτων, απασχολούσαν προσωπικό άνω των 15.000 ατόμων και στις χορηγήσεις κατείχαν μερίδιο αγοράς άνω του 17%. Το 2005 τα κέρδη των 5 μεγάλων τραπεζικών ομίλων από τις εργασίες τους στην περιοχή των Βαλκανίων ξεπέρασαν τα € 138 εκατ., ενώ το 2007 προβλέπεται ότι από την

³ <http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//deltia/4-2005/33-42.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 05-05-2014]

περιοχή αυτήν θα προέλθει το 20% των συνολικών κερδών τους. Σε μερικές από τις χώρες των Βαλκανίων οι ελληνικές τράπεζες έχουν σήμερα ηγετική θέση.⁴

Οι ελληνικές τράπεζες μέσω της επέκτασής τους στα Βαλκάνια επιδιώκουν να βελτιώσουν την κερδοφορία τους, καθώς σταδιακά η λιανική τραπεζική στην Ελλάδα πλησιάζει τα επίπεδα ωρίμανσης των περισσότερων χωρών της Ευρωζώνης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2005 οι χορηγήσεις προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης κυμαίνονταν από 14,5% (Αλβανία) έως 44% (Βουλγαρία), έναντι 76% στην Ελλάδα και 104% στην Ευρωζώνη.⁵

Ενδιαφέρον για την τραπεζική αγορά στα Βαλκάνια δεν εκδηλώνεται μόνο από τις ελληνικές τράπεζες αλλά και από τράπεζες άλλων χωρών της δυτικής Ευρώπης, γεγονός που ενισχύει τον ανταγωνισμό και αυξάνει τις αποτιμήσεις των προς εξαγορά τραπεζών αυξάνοντας το κόστος διείσδυσης στις χώρες αυτές. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες επέδειξαν σημαντικό διεθνή προσανατολισμό από την δεκαετία του 1990. Συνολικά, το 2004, το 40% περίπου των εσόδων των μεγάλων τραπεζών της Ευρώπης προερχόταν από διεθνείς δραστηριότητες.

Κυριότεροι ανταγωνιστές των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης είναι:⁶

- Η αυστριακή Erste Bank, κατέχει την 1η θέση στη Ρουμανία μετά την εξαγορά της BCR και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 14%.
- Η αυστριακή Raiffeisen Zentral Bank, κατέχει την 1η θέση στην Αλβανία, την 1η στη Σερβία και την 3η στη Ρουμανία και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 11%.
- Η γαλλική Société Générale, κατέχει τη 2η θέση στη Ρουμανία και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 9%.
- Ο όμιλος της ιταλικής UniCredito, κατέχει την 1η θέση στη Βουλγαρία, συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 8%. Επίσης, η Ιταλική Banca Intesa κατέχει τη 2η θέση στη Σερβία.

⁴ <http://62.1.43.74/5Ekdotis/UplPDFs//deltia/4-2005/33-42.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 05-05-2014]

⁵ <http://62.1.43.74/5Ekdotis/UplPDFs//deltia/4-2005/33-42.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 05-05-2014]

⁶ <http://62.1.43.74/5Ekdotis/UplPDFs//deltia/4-2005/33-42.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 05-05-2014]

- Η ουγγρική OPT Bank, κατέχει τη 2η θέση στη Βουλγαρία και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 4%.
- Ανάμεσα στους 5 μεγαλύτερους ελληνικούς τραπεζικούς ομίλους, την πρώτη θέση στην Αλβανία έχει η Τράπεζα Πειραιώς, στη Βουλγαρία η Εθνική Τράπεζα, στην ΠΓΔΜ η Εθνική Τράπεζα, στη Ρουμανία η Alpha Bank και στη Σερβία η Εθνική Τράπεζα.

Οι ιδιωτικοποιήσεις στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης βρίσκονται ήδη σε προχωρημένο στάδιο, καθώς τα 2/3 του ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος ελέγχεται από τράπεζες του εξωτερικού. Τα υψηλότερα ποσοστά ιδιωτικών τραπεζών καταγράφονται στην Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, ΠΓΔΜ.

3.4.3. Προκλήσεις και Προοπτικές των Ελληνικών Τραπεζών στα Βαλκάνια

Σήμερα τα Βαλκάνια προσφέρουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης των εργασιών στις τράπεζες των ευρωπαϊκών χωρών, λόγω του υψηλού ρυθμού πιστωτικής επέκτασης και του χαμηλού ακόμη επιπέδου ανάπτυξης των χρηματοοικονομικών αγορών. Ωστόσο, όσο επεκτείνεται η αναβάθμιση συστημάτων και προϊόντων που προσφέρουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες, τόσο οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να προσαρμόσουν την στρατηγική τους σε περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού.

Η οικονομική πολιτική που εφαρμόζουν οι χώρες των Βαλκανίων προσανατολίζεται στον στόχο της μακροοικονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας και οι διαρθρωτικές δομές των εγχώριων οικονομιών συγκλίνουν στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Στον τομέα των διαρθρωτικών αλλαγών, οι χώρες αυτές δεν αντιμετωπίζουν τις αγκυλώσεις που παρουσιάζουν οι ευρωπαϊκές οικονομίες, καθότι δεν υπάρχουν παγιωμένα κοινωνικά μοντέλα που να έχουν δημιουργήσει συντεχνιακά συμφέροντα συγκεκριμένων επαγγελματικών τάξεων. Έτσι, η σύγκλιση προς τα ενδεδειγμένα σύγχρονα πρότυπα είναι γρηγορότερη και οι προσαρμογές του οικονομικού περιβάλλοντος ευκολότερες.

Ως εκ τούτου, στις χώρες αυτές, η απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα ολοκληρωθεί ταχύτερα σε σχέση με άλλες χώρες στο παρελθόν. Η ταχεία σύγκλιση προτύπων θα επηρεάσει αναπόφευκτα και τον ρυθμό αύξησης

της ζήτησης για χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες, η οποία θα εισέλθει ταχύτερα σε φάση ωρίμανσης. Έτσι οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να επιταχύνουν την εδραίωση της θέσης τους στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης όσο η πιστωτική επέκταση είναι ισχυρή.

Η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στις αναπτυσσόμενες εγγύς αγορές της Βαλκανικής και της Μεσογείου παραμένει κεντρικός άξονας της στρατηγικής τους. Ωστόσο, σήμερα όλο και περισσότερο οι αποτιμήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων στην περιοχή αυξάνονται σε τέτοιο βαθμό, που σε ορισμένες περιπτώσεις το τίμημα εξαγοράς είναι απαγορευτικό για τις ελληνικές τράπεζες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η πώληση της Ρουμανικής BCR, με τίμημα 3,75 δις ευρώ, που προκάλεσε την αναμέτρηση μερικών από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες, ενώ απέκλεισε τη συμμετοχή των ελληνικών τραπεζών.⁷

Οι υψηλές αποτιμήσεις καθιστούν πιο πρόσφορη μέθοδο επέκτασης στην περιοχή την οργανική ανάπτυξη των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς οι εναπομένουσες προς πώληση τράπεζες είναι λίγες και ακριβότερες. Ακόμη και σε λιγότερο ανεπτυγμένες αγορές (π.χ. στη Σερβία), οι εξαγορές πραγματοποιούνται σήμερα στο τετραπλάσιο της λογιστικής αξίας των προς πώληση τραπεζικών ιδρυμάτων, ενώ πριν από λίγα μόλις χρόνια οι εξαγορές πραγματοποιούνταν σε τιμές μιάμιση φορά πάνω από την λογιστική τους αξία.

Σε ορισμένες βαλκανικές χώρες οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί (π.χ. Ρουμανία, Βουλγαρία) και ο βαθμός ιδιωτικού ελέγχου του τραπεζικού κλάδου βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα (έως και 90% των συνολικών κεφαλαίων του τραπεζικού συστήματος). Η είσοδος ξένων τραπεζικών ιδρυμάτων και η ανάπτυξη νέων τοπικών τραπεζών θα μειώσει περαιτέρω το μερίδιο αγοράς για τα εναπομείναντα μεγάλα τραπεζικά ιδρύματα κρατικών συμφερόντων.

Το επόμενο στάδιο, και λόγω μείωσης των επιπέδων συγκέντρωσης του κλάδου, θα είναι οι εγχώριες συγχωνεύσεις και εξαγορές, στις οποίες θα εξαναγκαστούν οι τράπεζες με τα μικρότερα μερίδια αγοράς. Οι ελληνικές τράπεζες θα χρειαστεί να επεκταθούν γρήγορα και να αποκτήσουν κατάλληλο

⁷ <http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//deltia/4-2005/33-42.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 05-05-2014]

μέγεθος, ώστε να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο επόμενο στάδιο των συγχωνεύσεων και εξαγορών στην περιοχή.

3.5. Περιθώρια εισόδου ξένων τραπεζών στην Ελλάδα

3.5.1. Χρηματιστήριο

Περίπου 400 funds έχουν παρουσία στο ελληνικό χρηματιστήριο, σύμφωνα με τα στοιχεία της EXAE για τον Μάρτιο 2014. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη παρουσία ξένων επενδυτών κάθε είδους τα τελευταία πέντε χρόνια στην Ελλάδα και αποτελεί σήμα ότι σταδιακά το ελληνικό χρηματιστήριο επανέρχεται στη διεθνή χρηματιστηριακή πραγματικότητα. Το αξιοσημείωτο της αύξησης της παρουσίας των ξένων στο ελληνικό χρηματιστήριο είναι ότι πλέον επανέρχονται και τα μεγάλα «επενδυτικά σίτια», που εκπροσωπούν πολλές χιλιάδες ιδιώτες επενδυτές και νομικά πρόσωπα που θέλουν να τοποθετηθούν σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα αλλά και μεγάλα και μικρά hedge funds που έχουν αυξήσει τις θέσεις κινούμενοι κερδοσκοπικά σε ελληνικές μετοχές.

Το φαινόμενο της μαζικής εισόδου ξένων επενδυτών στην ελληνική χρηματιστηριακή αγορά έγινε ιδιαίτερα έντονο από τον Ιανουάριο, όταν κορυφώθηκαν οι διεργασίες για την έξοδο της Ελλάδας προς τις αγορές, αλλά και οι ξένοι είχαν μία καλύτερη εικόνα για την ελληνική επιχειρηματικότητα. Επίσης, οι ελληνικές επιχειρήσεις έδειξαν ότι μπορούσαν να βγουν από το τέλμα, πραγματοποιώντας ίσως το μεγαλύτερο turnaround story των τελευταίων πέντε ετών σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Στάγκος, 2005).

Ενδεικτικό του ενδιαφέροντος των ξένων ήταν η αύξηση του ημερήσιου μέσου όρου συναλλαγών κατά 20% από τον Δεκέμβριο του 2013 μέχρι και τα τέλη Μαρτίου του 2014.

Σε ό,τι αφορά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ξένων επενδυτών στην Ελλάδα, μόνο τον Μάρτιο του 2014 οι ξένοι επενδυτές ήταν «καθαροί αγοραστές» κατά 340,45 εκατ. ευρώ (δηλαδή η διαφορά μεταξύ αγορών και πωλήσεων), εκ των οποίων το 80% αφορούσε νομικά πρόσωπα και θεσμικούς επενδυτές. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι υπάρχει μεγάλη

επιστροφή κεφαλαίων από τους «φορολογικούς παραδείσους» (Λουξεμβούργο, Βερμούδες, Παρθένοι Νήσοι, Cayman κ.ά.) που φιλοξενούν off shore εταιρείες. Οι εταιρείες αυτές είναι κυρίως εταιρείες βασικών μετόχων ελληνικών εισηγμένων που λειτουργούν κάτω από ξένο δίκαιο και έχουν στηθεί για φορολογικούς λόγους. Η μείωση του country risk οδηγεί στον επαναπατρισμό κεφαλαίων που είχαν βγει στο εξωτερικό.

Η μεγάλη παρουσία Βρετανίας και ΗΠΑ στο ελληνικό χρηματιστήριο αποδίδεται κυρίως στις ευκαιρίες αγοράς που βρήκαν οι εύρωστοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί των δύο κρατών, αλλά κυρίως στη χαλάρωση της ποσοτικής ρευστότητας από την πλευρά της Fed και της BoE.

Τα funds που προέρχονται από τη Βρετανία και τις ΗΠΑ είναι αυτά που κυριαρχούν στις συναλλαγές στο ελληνικό χρηματιστήριο σήμερα. Μόνο από τα funds από τη Μεγάλη Βρετανία εισέρρευσαν μέσα στον Μάρτιο του 2014 κεφάλαια ύψους 240 εκατ. ευρώ, ενώ μικρές εισροές υπήρχαν επίσης από τσέχικα (πιθανότατα λόγω ΟΠΑΠ) και ιρλανδικά funds (κυρίως από τράπεζες). Οι επιλογές των ξένων αφορούν κατά 87% τις μετοχές του FTSE Large Cap, ενώ έχουν μικρή και επιλεκτική παρουσία σε μετοχές μικρής και μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Ο «Θείος Σαμ» έρχεται στο ελληνικό χρηματιστήριο, καθώς στις 31 Μαρτίου funds από τις ΗΠΑ κατείχαν ελληνικές μετοχές αξίας 5,6 δισ. ευρώ, που αποτελούν το περίπου 24% της συνολικής κεφαλαιοποίησης που κατέχουν οι ξένοι στο ελληνικό χρηματιστήριο. Ακολουθούσαν θεσμικοί επενδυτές με έδρα το Λουξεμβούργο που κατέχουν μετοχές αξίας αξίας 3,381 δισ. ευρώ (περιλαμβάνονται και ΑΕΔΑΚ ελληνικών τραπεζών), η Κύπρος, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε ό,τι αφορά τα λεγόμενα «αραβικά κεφάλαια», τα Ταμεία και funds από Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Κουβέιτ και τη Σαουδική Αραβία κατέχουν ελληνικές μετοχές αξίας μόλις 310 εκατ. ευρώ. Η εξήγηση είναι απλή. Οι Αραβες προτιμούν να τοποθετούνται σε επενδύσεις σε ακίνητα, μεταφορές, τεχνολογία και τουρισμό.

Εμπιστοσύνη στις ικανότητες των Ελλήνων επιχειρηματιών, γκρίνια για την άρνηση των τραπεζών να δανειοδοτήσουν υγιείς και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις με χαμηλό δανεισμό, αλλά και στοχευμένο όριο 5ετίας για να κάνουν απόσβεση των κεφαλαίων τους.

Αυτά είναι τα βασικά συμπεράσματα των private equity funds, που την τελευταία τριετία πραγματοποίησαν απόβαση στο χρηματιστήριο και απέκτησαν τον έλεγχο εισηγμένων επιχειρήσεων. Ήδη συμπληρώθηκαν 12 μήνες από την εξαγορά της Eurodrip από το fund Paine & Partners, όπως συνέβη και στην εξαγορά της S&B από τη Rhone Capital, ενώ τον προσεχή Απρίλιο συμπληρώνεται ένας χρόνος από την εξαγορά των ΚΑΕ από την ελβετική εταιρεία Dufry.

Ο διευθύνων σύμβουλος της Eurodrip Μιχάλης Παναγής μιλώντας στην «Κ» εξηγεί ότι η εταιρεία μετά την εξαγορά της εφαρμόζει το νέο πλάνο ανάπτυξης που έχει θέσει το αμερικανικό funds και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την επέκταση σε νέες αγορές, όπως, για παράδειγμα, η Ινδία. «Αυτή τη στιγμή έχουμε παρουσία σε περισσότερες από 60 χώρες, με το 93% της παραγωγής μας να εξάγεται. Εχουμε δραστηριότητα σε χώρες όπως το Εκουαδόρ, η Ταϊλάνδη, η Νότια Κορέα, το Περού και το Μεξικό», τονίζει και συμπληρώνει: «Τα private equity funds έχουν οριοθετημένους επενδυτικούς στόχους. Πρέπει το αργότερο μέσα σε μία 5ετία να έχουν πετύχει τους στόχους κερδοφορίας και να αποσβέσουν την αξία της επένδυσής τους. Μετά μπορεί να προχωρήσουν σε πώληση της εταιρείας τους». Σε ερώτηση της «Κ» πώς αντιμετωπίζουν την ελληνική διοίκηση και γιατί δεν την άλλαξαν, μας απαντάει: «Της έχουν εμπιστοσύνη, άλλωστε παρακολουθούσαν την πορεία της περίπου 1,5 χρόνο πριν από την εξαγορά, ενώ κάθε εβδομάδα υπάρχει υποχρεωτικά μία τηλεδιάσκεψη για να ενημερώνουμε τους ιδιοκτήτες για την πορεία της Eurodrip».

Ο κ. Παναγής αναφέρεται και στη στάση των τραπεζών που καθυστερούν να χρηματοδοτήσουν την Eurodrip, η οποία παραμένει μία κερδοφόρος επιχείρηση (το 2013 τα κέρδη αυξήθηκαν 4% και ο τζίρος το 2014 θα ξεπεράσει τα 100 εκατ. ευρώ), με αποτέλεσμα να αντιδρούν οι ιδιοκτήτες του private equity funds.

«Μου έχουν μεταφέρει την πρόταση να φύγει η έδρα από την Ελλάδα για να υπάρξει πιο άνετη χρηματοδότηση, αλλά τους εξηγώ ότι η παραγωγή μας, που διοχετεύεται στην Ελλάδα, είχε αυξητικές τάσεις το 2014, λόγω ανάπτυξης της γεωργίας και νομίζω ότι θα παραμείνουμε εδώ, αν και δεν κατανοούν αυτήν την αρνητική στάση των τραπεζών». Ο διευθύνων σύμβουλος της Eurodrip

αποκαλύπτει επίσης στην «Κ» ότι «στη διάρκεια του 2013 βρεθήκαμε πολύ κοντά να εξαγοράσουμε μεγαλύτερη εταιρεία από τη δική μας στις ΗΠΑ», ενώ εγκωμιάζει τον δείκτη αφοσίωσης των εργαζομένων με ένα μικρό παράδειγμα: «Κανένας εργαζόμενος δεν παραπονέθηκε όταν δουλεύαμε και την παραμονή των Χριστουγέννων για να υλοποιήσουμε μια μεγάλη παραγγελία, ενώ όταν ζητήθηκε από υπαλλήλους μας να μετακομίσουν για δύο μήνες στην Καλιφόρνια προκειμένου να παράσχουν τεχνογνωσία σε τοπική εταιρεία, αμέσως εκδήλωσαν ενδιαφέρον έξι άτομα, δείγμα της αφοσίωσης και του επαγγελματισμού τους».

Ανάλογη εικόνα υπάρχει και στις άλλες ελληνικές επιχειρήσεις όπου «μπήκαν» private equity funds. Η παροχή ρευστότητας αποτέλεσε μια σημαντική ώθηση για να εξυγιανθούν ακόμη περισσότερο και να αναπτύσσονται σε διάφορες ηπείρους του πλανήτη.

Για παράδειγμα, μία από τις μεγαλύτερες επιχειρηματικές συμφωνίες στον χώρο των επιχειρήσεων ήταν η πώληση του 100% των ΚΑΕ στον ελβετικό οίκο Dufry από τον όμιλο Folli Follie. Μάλιστα, όπως αποκάλυψε αποκλειστικά στην «Κ» ο διευθύνων σύμβουλος Γιώργος Κουτσολιούτσος, η πώληση των ΚΑΕ έγινε τρία χρόνια νωρίτερα, αφού η ελβετική εταιρεία πρότεινε τη συντόμευση της διαδικασίας προκειμένου να αποκτήσει την ελληνική εταιρεία και με αντάλλαγμα, εκτός του υψηλού τιμήματος, τη μεταβίβαση του 4% του ελβετικού ομίλου στη Folli Follie Group και τη θέση μέλους στο διοικητικό συμβούλιο που καταλαμβάνει από φέτος ο κ. Γιώργος Κουτσολιούτσος.

Στο τέλος του 2013 η Εθνική Τράπεζα ολοκλήρωσε την επιχειρηματική συμφωνία για την Πανγαία ΑΕΕΑΠ όπου η Invel Real Estate, προκειμένου να αποκτήσει το 66% των μετοχών της θυγατρικής της Εθνικής Τράπεζας, θα καταβάλει 653 εκατ. ευρώ σε μετρητά και σε είδος (ακίνητα). Ο ΟΠΑΠ ήταν η μεγαλύτερη αποκρατικοποίηση του 2013, καθώς το ελληνικό Δημόσιο μεταβίβασε το 33% των μετοχών του ΟΠΑΠ στην Emma Delta Hellenic προς 652 εκατ. ευρώ.

Το καναδικό fund Fairfax Financial εισήλθε σε δύο εισηγμένους ομίλους το 2013. Κατ' αρχάς εισήλθε στη Eurobank Properties, όπου κατέβαλε επιπλέον 144 εκατ. ευρώ (20 εκατ. στη Eurobank για αγορά δικαιωμάτων και 124 εκατ. σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Eurobank Properties) προκειμένου να αυξήσει

το ποσοστό του στην τελευταία από το 19% στο 41%. Επίσης, ο καναδικός όμιλος εισήλθε στον Μυτιληναίο. Ο ελληνικός όμιλος διέθεσε το 4,25% των μετοχών του (ίδιες μετοχές) στην καναδική Fairfax, εισπράττοντας 25,5 εκατ. ευρώ και ενίσχυσε τη ρευστότητά του.

3.5.2. Η περίπτωση της Eurobank

Το πρώτο, μεγάλο βήμα για την εφαρμογή του σχεδίου των ξένων δανειστών, για είσοδο ισχυρών ξένων παικτών στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέσω της ιδιωτικοποίησης της Eurobank, στις αρχές του επόμενου χρόνου επετεύχθη. Μάλιστα, έντονες φήμες φέρουν τον καναδικό όμιλο Fairfax Financial να είναι έτοιμος για την εξαγορά του τραπεζικού ομίλου, που έχει συνδέσει την ιστορία του με την οικογένεια Λάτση. Ακόμη και η Λαγκάρντ παρενέβη προσωπικά, προειδοποιώντας: αν δεν πάρει η Eurobank το Ταμειυτήριο για να σωθεί, θα μπλοκάρουμε τη δόση!

Για δεύτερη φορά μέσα σε λίγους μήνες (νωπές είναι οι μνήμες από την παρέμβαση για τη ματαίωση της συγχώνευσης Εθνικής-Eurobank), η τρόικα παρεμβαίνει δυναμικά προς την κυβέρνηση, με άγριες παρασκηνιακές πιέσεις, που κινούνται στα όρια του ανοικτού εκβιασμού, προκειμένου να καθοδηγήσει τις εξελίξεις στην αναδιάταξη του τραπεζικού συστήματος. Κοινός παρονομαστής και των δύο παρεμβάσεων της τρόικας στα τραπεζικά πράγματα είναι ο έλεγχος των εξελίξεων σχετικά με την Eurobank, την τέταρτη συστημική τράπεζα της χώρας και μοναδική που έχει ήδη κρατικοποιηθεί, περνώντας στον έλεγχο του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Τραπεζικές και κυβερνητικές πηγές λένε ότι όλα δείχνουν πως η τρόικα έχει ξεκάθαρο σχέδιο όχι μόνο να διατηρηθεί αυτόνομη η Eurobank ως τέταρτος πυλώνας του τραπεζικού συστήματος, δίπλα στην Εθνική, την Alpha και την Τρ. Πειραιώς, αλλά και να παραδοθεί το συντομότερο, μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2014, σε ισχυρό ξένο παίκτη του διεθνούς χρηματοπιστωτικού στερεώματος.

Οι ίδιες πηγές κάνουν λόγο για προχωρημένες επαφές της τρόικας με τον όμιλο Fairfax Financial, του Ινδοκαναδού δισεκατομμυριού επενδυτή Πρεμ Γουάτσα, ο οποίος από πολλούς συγκρίνεται με τον Αμερικανό Γουόρεν Μπάφετ, επειδή ξέρει να ανακαλύπτει κρυφές αξίες και επενδυτικές ευκαιρίες. Η

Fairfax ήδη δίνει δυναμικό επενδυτικό «παρών» στην Ελλάδα, καθώς ενδιαφέρθηκε για συμμετοχή στην αύξηση κεφαλαίου της Εθνικής, πριν χαλάσει ο «γάμος» με την Eurobank, αλλά οι όροι που είχε προτείνει δεν έγιναν δεκτοί. Εξάλλου, η Fairfax ήδη διατηρεί συνεργασία με την Eurobank, έχοντας επενδύσει σημαντικό ποσό στη θυγατρική εταιρεία ακινήτων Eurobank Properties, μέσω της οποίας η Fairfax θέλει να πάρει θέση στις μεγαλύτερες δουλειές του ελληνικού real estate, μεταξύ των οποίων και η αποκρατικοποίηση του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού.

Πολλοί κορυφαίοι πολιτικοί και τραπεζικοί παράγοντες θεωρούν «κλεισμένη δουλειά» την πώληση της Eurobank στην Fairfax, δεδομένου ότι οι Καναδοί όχι μόνο διαθέτουν κεφαλαιακή δύναμη πυρός, επαρκή για να εξαγοράσουν μια από τις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, αλλά έχουν το προφίλ επενδυτικού φορέα που αναλαμβάνει μεγάλους κινδύνους, για να εξασφαλίσει εξίσου υψηλές αποδόσεις, κάτι που, στην παρούσα φάση τουλάχιστον, δεν είναι διατεθειμένες να κάνουν μεγάλες ξένες τράπεζες στην «καμένη γη» της ελληνικής οικονομίας.

Πηγές που... δεν μασούν τα λόγια τους, μάλιστα, ότι, στην πραγματικότητα, όλες οι παρεμβάσεις που έκανε η τρόικα, από την εποχή της ματαίωσης της συγχώνευσης Εθνικής-Eurobank και μετά, φαίνεται να εξυπηρετούν άριστα το σχέδιο διατήρησης της Eurobank ως αυτόνομης τραπεζικής οντότητας, που θα ενισχυθεί και με την προσθήκη του Τ.Τ. στον όμιλό της, ώστε το ενιαίο τραπεζικό σχήμα να πληροί τις προδιαγραφές που έχει θέσει η Fairfax, προκειμένου να προχωρήσει σε μια μεγάλη επένδυση στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Σύμφωνα με αξιόπιστες πληροφορίες, τις τελευταίες ημέρες, όταν κορυφώθηκε παράλληλα η διαπραγμάτευση για την επόμενη δόση-μαμούθ του ελληνικού δανείου με τις εξελίξεις στη διαδικασία πώλησης του νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η τρόικα εξαπέλυσε σκληρή επίθεση εκβιασμών στην κυβέρνηση, προκειμένου να διασφαλίσει ότι το Τ.Τ. θα περάσει στην Eurobank, ενώ φρόντισε να «δέσει», ακόμη και με την επιβολή μνημονιακών δεσμεύσεων, τα χέρια της κυβέρνησης,

προκειμένου να εξελιχθούν τα πράγματα όπως έχουν σχεδιάσει οι διεθνείς πιστωτές μας:

Ακόμη και η Κριστίν Λαγκάρντ παρενέβη προσωπικά, στο περιθώριο των συζητήσεων του Eurogroup για την εκταμίευση της δόσης, για να εξασφαλίσει δέσμευση του Γ. Στουρνάρα ότι το Τ.Τ. θα δοθεί στην Eurobank. Η επικεφαλής του ΔΝΤ προειδοποίησε ότι, αν η διαδικασία του... κατ' όνομα διαγωνισμού, δεν έχει καταλήξει ως τις αρχές της επόμενης εβδομάδας στο «γάμο» της Eurobank με το Τ.Τ., το Ταμείο δεν θα δεχθεί ότι υλοποιούνται τα προαπαιτούμενα για τη δόση και η εκταμίευση θα μπλοκαριστεί, παρότι δόθηκε η αρχική έγκριση του Eurogroup.

Εκ των προτέρων, άλλωστε, η τρόικα είχε εξασφαλίσει τη δέσμευση της κυβέρνησης για άμεση πώληση του Τ.Τ. και της Proton Bank και εφαρμογή ενός συνολικού σχεδίου για ένα τραπεζικό σύστημα τεσσάρων πυλών, όπως ανέφερε χαρακτηριστικά η τρόικα, στην ανακοίνωση που εξέδωσε το πρωί της Δευτέρας, συνοψίζοντας τα αποτελέσματα του τελευταίου ελέγχου στην Αθήνα. Ουσιαστικά, όπως εξηγούν τραπεζικά στελέχη, αυτή η αναφορά-μνημονιακή δέσμευση κρύβει πίσω της τη δέσμευση της κυβέρνησης να διατηρηθεί η Eurobank αυτόνομη, ως τέταρτος πυλώνας του τραπεζικού συστήματος, κάτι που, όπως όλοι γνωρίζουν στην τραπεζική αγορά, μπορεί να γίνει μόνο εάν η Eurobank ενισχυθεί με την προσθήκη του Τ.Τ., που διαθέτει υγιές ενεργητικό άνω των 10 δισ. ευρώ, μεγάλα ποσά καταθέσεων και πλήρη κάλυψη του χρηματοδοτικού του ανοίγματος, με 4 δισ. ευρώ που χορήγησε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Χωρίς το Τ.Τ. είναι κοινό μυστικό ότι η Eurobank θα έχει στο άμεσο μέλλον πρόσθετες ανάγκες κεφαλαιακής ενίσχυσης, κάτι που θα ενεργοποιούσε σενάρια ακόμη και για διάσπασή της σε «καλή» και «κακή» τράπεζα, με την «καλή» τράπεζα να περνά στον έλεγχο μιας από τις συστημικές τράπεζες της χώρας, πιθανότατα της Εθνικής (αυτό είναι και το σενάριο που θα ήθελαν να δουν να υλοποιείται οι Έλληνες τραπεζίτες).

Επιπλέον, η τρόικα πέρασε στο πολυνομοσχέδιο του υπουργείου Οικονομικών, ως ένα από τα προαπαιτούμενα για την εκταμίευση της δόσης, διάταξη που προνοεί για την αλλαγή σκοπού του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ώστε πλέον να προβλέπεται ότι βασικός σκοπός του Ταμείου θα

είναι να εφαρμόσει τις μνημονιακές συμφωνίες κυβέρνησης και τρόικας για το τραπεζικό σύστημα. Αυτό σημαίνει ότι η μεταβίβαση του Ταμειυτηρίου στην Eurobank μετατράπηκε εμμέσως σε μνημονιακή υποχρέωση του Γ.Χ.Σ., αφού το αναθεωρημένο μνημόνιο μιλάει καθαρά για τραπεζικό σύστημα με τέσσερις πυλώνες και η διατήρηση του τέταρτου πυλώνα, δηλαδή της Eurobank, περνά μέσα από το «γάμο» της τράπεζας με το Τ.Τ.! Μάλιστα, για να θωρακισθεί η διοίκηση του Γ.Χ.Σ. από ενδεχόμενες νομικές ενέργειες των τραπεζών που μετείχαν στο διαγωνισμό για το Ταμειυτήριο, στο πολυνομοσχέδιο περιλήφθηκε διάταξη που απαλλάσσει προκαταβολικά τα μέλη της διοίκησης του Ταμείου από αστικές και ποινικές ευθύνες.

Επειδή ακόμη και αυτές οι κινήσεις δεν απέτρεψαν την Εθνική, την Alpha και την Τρ. Πειραιώς από την υποβολή προσφορών και μάλιστα με ανταλλάγματα σε μετρητά, για το Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο, ένα άλλο μέλος της τρόικας, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, άλλαξε στο «παρά πέντε» της υποβολής των προσφορών τους όρους για την αξιολόγησή τους! Με έγγραφό της, η ΕΚΤ ενημέρωσε τη διοίκηση του Γ.Χ.Σ. ότι δεν επιτρέπεται να λάβει υπόψη, για την αξιολόγηση των προσφορών, τυχόν τιμήματα που θα προσφερθούν μετρητοίς, από τράπεζες που έχουν ανοίγματα στο χρηματοδοτικό μηχανισμό (ELA) της Τράπεζας της Ελλάδος. Επειδή όλες οι συστημικές τράπεζες εξακολουθούν να έχουν ανοίγματα στο ELA αυτή η παρέμβαση ερμηνεύθηκε ως κίνηση που αποσκοπούσε στον εκ των προτέρων αποκλεισμό από το διαγωνισμό της Εθνικής, της Alpha και της Τρ. Πειραιώς, ώστε να αξιολογηθεί μόνο η προσφορά της Eurobank, η οποία πρόσφερε αντάλλαγμα μόνο σε μετοχές. Αυτή η αιφνίδια αλλαγή των όρων αξιολόγησης των προσφορών, για την οποία οι ενδιαφερόμενες τράπεζες ενημερώθηκαν την τελευταία στιγμή, προκάλεσε οργισμένες αντιδράσεις από πλευράς τους και απειλές για νομικές ενέργειες, ενώ η διευθύνουσα σύμβουλος του Γ.Χ.Σ. πρότεινε να ακυρωθεί ο διαγωνισμός και απείλησε να παραιτηθεί, όταν αυτή η πρότασή της δεν έγινε δεκτή από τα άλλα μέλη της διοίκησης.

Έγινε γνωστό ότι η διοίκηση του ΓΧΣ θα αποφάσιζε για το αποτέλεσμα του «διαγωνισμού», που μετατράπηκε σε παρωδία, μετά τις παρεμβάσεις της τρόικας. Βέβαιο εθεωρείτο ότι το ΓΧΣ δεν θα μπορούσε παρά να ανακοινώσει

ότι το Ταμειυτήριο καταλήγει στην Eurobank, ενώ οι άλλες τράπεζες, παρά τις απειλές που διατυπώθηκαν αρχικά, δεν φαίνεται ότι έχουν άλλα περιθώρια, παρά να δεχθούν τις... έξωθεν ειλημμένες αποφάσεις. Μένει να φανεί, στις αρχές του 2014 και μετά την ολοκλήρωση των επόμενων τεστ αντοχής των ελληνικών τραπεζών, αν θα εφαρμοσθεί το επόμενο μέρος του διεθνούς σχεδίου για την παράδοση της τέταρτης μεγάλης ελληνικής τράπεζας στους Καναδούς της Fairfax...

→ Σειρά σημαντικών επαφών είχε στο Λονδίνο το τελευταίο διήμερο ο Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος της Eurobank κ. Ν. Καραμούζης, συνοδευόμενος από τους Γενικούς Διευθυντές κ. Φ. Καραβία και Κ. Βασιλείου. Τα υψηλόβαθμα στελέχη της Eurobank είχαν σειρά συναντήσεων στη βρετανική πρωτεύουσα, με δώδεκα μεγάλους διεθνείς θεσμικούς επενδυτές.

Από τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν, διαπιστώθηκε ότι η εικόνα της Ελλάδας στο εξωτερικό βελτιώνεται ραγδαία και το ενδιαφέρον για επενδύσεις και τοποθετήσεις στην Ελλάδα βαίνει διαρκώς αυξανόμενο. Η αλλαγή κλίματος αποτυπώνεται και στην πρόσφατη ανοδική πορεία των τιμών των μετοχών και των ελληνικών ομολόγων, συμπεριλαμβανομένων και των εταιρικών ομολόγων.

3.6. Ευκαιρίες στην Ελλάδα

Σε διεθνές περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων και περιορισμένων σχετικά επενδυτικών ευκαιριών, η Ελλάδα προσφέρει σήμερα πλέον ελκυστικές ευκαιρίες και αποδόσεις για το διεθνές επενδυτικό κεφάλαιο σε κινητές και σε σταθερές αξίες (Στάγκος, 2005).

Με τη μείωση του κινδύνου εξόδου της χώρας από το Ευρώ και τη σταθερή βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών δημοσιονομικής προσαρμογής και ανταγωνιστικότητας, το ενδιαφέρον των ξένων οίκων εστιάζεται στην περαιτέρω πορεία των μακροοικονομικών εξελίξεων και των μεταρρυθμίσεων και στο βαθμό πολιτικής και κοινωνικής σταθερότητας, αλλά κυρίως στον εντοπισμό επενδυτικών ευκαιριών, που θα προσφέρουν υψηλές εκτιμώμενες μελλοντικές αποδόσεις.

Είναι σημαντικό για τη χώρα, να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον στην προσέλκυση εκείνου του τμήματος της διεθνούς επενδυτικής κοινότητας, που ενδιαφέρεται πρωτίστως για μεσοπρόθεσμες τοποθετήσεις στην Ελλάδα και για επενδύσεις στην παραγωγική υποδομή της χώρας, χωρίς ωστόσο να αποθαρρυνθούν διεθνείς επενδυτές με πιο κερδοσκοπικό, βραχυχρόνιο προφίλ, που προσφέρουν όμως, ρευστότητα, βάθος και κινητικότητα στις αγορές (Στάγκος, 2005).

Μεταφέροντας το κλίμα από τις επαφές του στο Λονδίνο, ο κ. Καραμούζης αναφέρει ότι «η εφαρμογή του Προγράμματος Προσαρμογής, παρά το τεράστιο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό κόστος που έχει συσσωρεύσει για τη χώρα και την κυβέρνηση των τριών κομμάτων υπό τον Πρωθυπουργό Αντώνη Σαμαρά, άρχισε να αποδίδει σημαντικό μέρος αξιοπιστίας και φερεγγυότητας στο εξωτερικό, αναγκαία συνθήκη για την ομαλοποίηση της οικονομικής ζωής του τόπου» .

Σύμφωνα με τον ίδιο, εκτιμάται ότι «και στην Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι οι θετικές επιπτώσεις των παραπάνω πολιτικών δεν είναι ακόμα ορατές, ιδιαίτερα για τους εργαζόμενους, που φέρουν και το μεγάλο κόστος προσαρμογής, θα προσεγγίσουμε το τέλος του πρωτικού οικονομικού κύκλου πιθανότατα γύρω στο φθινόπωρο του 2013, με θετικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης να επικρατούν το 2014.»

Σύμφωνα με τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο της Eurobank, κατά τις επαφές που είχαν στο Λονδίνο επισημάνθηκε ότι εφόσον ο κίνδυνος αποχώρησης από το ευρώ εμφανώς πλέον απομακρύνεται, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας βελτιώνεται ραγδαία, οι ιδιωτικοποιήσεις επιτέλους άρχισαν να υλοποιούνται, οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές εργασίας και προϊόντων και το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών προχωρά με ταχείς ρυθμούς.

Έτσι, οι προσδοκίες και η εμπιστοσύνη στις προοπτικές της οικονομίας βελτιώνονται, τα πρωτογενή δημοσιονομικά ελλείμματα περιορίζονται και ίσως καταγραφεί και πλεόνασμα το 2013, ενώ το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών συρρικνώνεται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τις επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης. Οι θυσίες άρχισαν να αποδίδουν καρπούς, επειδή η οικονομία είναι κλίμα, προσδοκίες και εμπιστοσύνη.

Δεν υπάρχουν περιθώρια για παλινδρομήσεις και υποχωρήσεις. Κατά τον κ. Καραμούζη, οφείλουμε να αξιοποιήσουμε στο έπακρο αυτό το θετικό κλίμα που διαμορφώνεται διεθνώς και να προχωρήσουμε αποφασιστικά την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, που θα απελευθερώσουν τον οικονομικό δυναμισμό και την επιχειρηματικότητα.

Τώρα, η νέα κύρια πρόκληση για τη χώρα είναι να γυρίσει η οικονομία επιτέλους σε θετικούς και διατηρήσιμους ρυθμούς ανάπτυξης, που αποτελεί τη μόνη βιώσιμη απάντηση στις προκλήσεις του δημοσίου χρέους, της ανεργίας, της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και της διεύρυνσης της κοινωνικής πολιτικής. Βασική στόχευση είναι να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά, μέσω της επίτευξης διατηρήσιμων ρυθμών ανάπτυξης, το τεράστιο κοινωνικό, οικονομικό και ανθρώπινο κόστος που δημιούργησε το πρόγραμμα προσαρμογής.

Στα ερωτήματα των εκπροσώπων των ξένων οίκων σχετικά με τις προοπτικές της οικονομίας και τις πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν, τα στελέχη της Eurobank επεσήμαναν ότι, κυρίαρχο στοιχείο για την επιστροφή στην οικονομική ανάπτυξη, στην τρέχουσα φάση του οικονομικού κύκλου της χώρας, αποτελούν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες τόνωσης της συνολικής ζήτησης, με κέντρο βάρους τις ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις και την εξαγωγική δραστηριότητα που είναι αναγκαίες, έτσι ώστε να αποφευχθούν συνθήκες αποπληθωρισμού στη χώρα, δηλαδή αρνητικής μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή, διότι μια τέτοια εξέλιξη θα οδηγούσε σε δραματική αύξηση του πραγματικού χρέους ιδιωτών και δημοσίου τομέα και σε σημαντική αύξηση των πραγματικών επιτοκίων, κάτι που θα επιβάρυνε αρνητικά τις προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων, των νοικοκυριών, των ελληνικών τραπεζών και της ελληνικής οικονομίας.

Η επανενεργοποίηση των ελληνικών τραπεζών και η χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας αποτελούν, επίσης, καθοριστικό παράγοντα για την επιστροφή της Ελλάδος σε αναπτυξιακή τροχιά και την επανεκκίνηση της οικονομίας.

Το καλύτερο διεθνές κλίμα, η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών διαμορφώνουν ευνοϊκές συνθήκες για ένα νέο ξεκίνημα του

ελληνικού τραπεζικού συστήματος που θα μετατραπεί σε αρωγό και χρηματοδότη της ελληνικής οικονομίας και της αναπτυξιακής προσπάθειας.

Υπογραμμίσθηκε επίσης ότι επιβάλλεται να αναληφθούν αμέσως πρωτοβουλίες τόνωσης της συνολικής ζήτησης, γιατί πολιτικές βελτίωσης της συνολικής προσφοράς και της ανταγωνιστικότητας, που έχουν κυρίως εφαρμοστεί μέχρι σήμερα (π.χ., μείωση μισθών, απελευθέρωση αγορών, θεσμικές μεταρρυθμίσεις), σε μια σχετικά κλειστή οικονομία όπως η Ελλάδα, ενεργούν θετικά στην οικονομία, με σημαντική χρονική υστέρηση και με τεράστιο κοινωνικό και οικονομικό κόστος προσαρμογής, ιδιαίτερα αν το αναπτυξιακό περιβάλλον στον υπόλοιπο κόσμο, που αποτελεί εξαγωγικό προορισμό, δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό, όπως συμβαίνει σήμερα στην Ευρώπη.

Η σημαντική αποκλιμάκωση των εγχωρίων επιτοκίων και η απρόσκοπτη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας με ρευστότητα και πιστώσεις, η ολοκλήρωση του κύκλου μειώσεων μισθών και συντάξεων, ώστε να σταθεροποιηθεί η ιδιωτική κατανάλωση, η ανάκαμψη των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων που κατέρρευσαν τα τελευταία χρόνια, η μείωση των φορολογικών συντελεστών και η παράλληλη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος, η προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, επενδύσεων και ρευστότητας και η προώθηση της εξαγωγικής δραστηριότητας και της υποκατάστασης των εισαγωγών, αποτελούν σημαντικές μακροοικονομικές πρωτοβουλίες που, αν υλοποιηθούν, θα σταθεροποιούσαν και τελικά θα αύξαναν τη συνολική ζήτηση που συρρικνώθηκε δραματικά στην Ελλάδα την τελευταία τετραετία.

Οι μεγάλοι θεσμικοί επενδυτές και οι ξένες τράπεζες παρακολουθούν επίσης με αυξημένο ενδιαφέρον τις εξελίξεις στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Σύμφωνα με τον κ. Καραμούζη, «ιδιαίτερα ισχυρό επενδυτικό ενδιαφέρον διαφαίνεται για τη μελλοντική άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων από την Eurobank, υπό την προϋπόθεση ότι θα διαμορφωθεί σύντομα μια ολοκληρωμένη και κατάλληλα δομημένη πρόταση, η οποία θα δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες προσέλκυσης ποιοτικών μακροχρόνιων ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, ιδιαίτερα στρατηγικού χαρακτήρα.

Παράλληλα, το ενδιαφέρον από ορισμένες κατηγορίες διεθνών επενδυτών για τις υπό εξέλιξη αυξήσεις κεφαλαίου των τραπεζών παραμένει υψηλό.

Με την ολοκλήρωση των ανακεφαλαιοποιήσεων και του κύκλου των συγχωνεύσεων και μετά την αποτύπωση των νέων συνθηκών στις χρηματιστηριακές τιμές, εκτιμάται ότι θα ξεκινήσει ένας νέος κύκλος ενδιαφέροντος από διεθνείς επενδυτές, ακόμα και στρατηγικού χαρακτήρα, για την ελληνικές τράπεζες.

Στην ενδιάμεση περίοδο, απαιτείται προσοχή και ενημέρωση, ώστε να μην παρασυρθούν οι μικροεπενδυτές από κερδοσκοπικές υπερβολές και μη διατηρήσιμες τάσεις βραχυχρόνιου χαρακτήρα.

Η μακροοικονομική σταθεροποίηση και η ανάκαμψη της οικονομίας στο άμεσο μέλλον θα διαμορφώσουν συνθήκες επιστροφής των Ελληνικών τραπεζών σε κερδοφορία, από το τέλος του 2014, αρχές του 2015.

Η αποκλιμάκωση των επιτοκίων καταθέσεων και η μείωση των προβλέψεων για επισφαλή δάνεια από τα σημερινά πολύ υψηλά επίπεδα, η περαιτέρω μείωση του λειτουργικού κόστους, η ανάκαμψη των εσόδων από προμήθειες, η αξιοποίηση των συνεργειών από τις συγχωνεύσεις, η εκλογίκευση δικτύων και δραστηριοτήτων και η επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, θα αποτελέσουν τους βασικούς πυλώνες σημαντικής ανάκαμψης της κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών.

Είναι βέβαιο ότι η επιστροφή στην κερδοφορία δεν θα στηριχθεί στην ανάπτυξη εργασιών, αλλά κυρίως στην ομαλοποίηση των συνθηκών στις αγορές και την οικονομία και την επιτυχή αναδιάρθρωση των ομίλων.

Πηγές από την Eurobank σημειώνουν πως είναι η ώρα να αναλάβουν οι Τράπεζες μια σειρά από δυναμικές πρωτοβουλίες, σπάζοντας το φαύλο κύκλο της εσωστρέφειας, της αδράνειας, του αποκλεισμού από τις διεθνείς αγορές και της ουσιαστικής απουσίας από τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας, που μας χαρακτηρίζει το τελευταίο διάστημα, λόγω της κρίσης.

Θα πρέπει τα επιτόκια καταθέσεων και χορηγήσεων να προσαρμοσθούν προς τα κάτω ώστε να αντανakλούν αφενός, τη σταθερότητα των νέων συνθηκών και αφετέρου, τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας όπως έχουν διαμορφωθεί μετά από μια μακρά περίοδο ύφεσης (Στάγκος, 2005).

Παράλληλα, ο τραπεζικός τομέας μπορεί και οφείλει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη ριζοσπαστική αναδιάρθρωση και εξυγίανση των βιώσιμων

αλλά προβληματικών, σήμερα ελληνικών, επιχειρήσεων, στην αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων με κριτήρια οικονομικής και κοινωνικής αποτελεσματικότητας, στη χρηματοδότηση με νέα χρηματοδοτικά εργαλεία των μικρομεσαίων εξωστρεφών ελληνικών επιχειρήσεων, στη διευκόλυνση των μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων να βρουν πρόσβαση στη διεθνή χρηματοδότηση και στην ενίσχυση της εικόνας της χώρας στις διεθνείς αγορές με την προβολή των επιτευγμάτων και των προοπτικών της ελληνικής οικονομίας, των επενδυτικών ευκαιριών που διαμορφώνονται και της νέας δυναμικής του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

3.7. Διαμόρφωση του νέου τραπεζικού συστήματος

Τα προβλήματα που προκλήθηκαν στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο κυρίως από την εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα κατά την αναδιάρθρωση κρατικού χρέους (PSI και PSI+) και την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) οδηγούν στη διαμόρφωση του νέου τραπεζικού χάρτη και στη δημιουργία 4 συστημικών τραπεζικών ομίλων. Οι ελληνικές τράπεζες επηρεάστηκαν σημαντικά από τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό δημόσιο και τα οποία διαχέονται στο σύνολο της οικονομίας. Ενδεικτικά μπορούμε να εστιάσουμε στην αύξηση της φορολόγίας και τη μείωση των εισοδημάτων που οδηγεί αφενώς στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) και αφετέρου στη μείωση των καταθέσεων και της αποταμιευτικής δραστηριότητας. Επίσης η παρατεταμένη αστάθεια της χώρας οδήγησε στην απόσυρση από το τραπεζικό σύστημα μεγάλου όγκου καταθέσεων (Τζαβαλής, 2010).

Στόχος της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού κλάδου είναι να οδηγηθούμε σε ένα υγιές και σταθερό τραπεζικό σύστημα που θα εξασφαλίζει ρευστότητα στην οικονομία. Το τραπεζικό σύστημα αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης του θα είναι ισχυρότερο και θα έχει πετύχει τους απαιτούμενους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας (Τζαβαλής, 2010).

Επιπρόσθετα αξίζει να σημειωθεί πως το σύνολο του ενεργητικού του ελληνικού τραπεζικού συστήματος δεν δικαιολογεί μεγάλο αριθμό τραπεζών. Επίσης από λειτουργικής άποψης δεν παρατηρείται στη χώρα μας κάποιου

είδους εξειδίκευση σε συγκεκριμένες τραπεζικές εργασίες αφού σχεδόν το σύνολο του κλάδου ασχολείται ακριβώς με τις ίδιες δραστηριότητες (Τζαβαλής, 2010).

Σημαντικό ρόλο στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού κλάδου διαδραματίζει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, που ιδρύθηκε το 2010. Ο σκοπός του Ταμείου είναι η διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, μέσω της ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το ΤΧΣ ανακεφαλαιοποιεί τις ελληνικές τράπεζες, έχοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου τους, θα κληθεί να διαχειριστεί τα ιδρύματα που δεν θα καταφέρουν να πετύχουν τη συμμετοχή των ιδιωτών στις ΑΜΚ ενώ ήδη διαδραματίζει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα (διάσωση τραπεζικών ιδρυμάτων βλ. Proton, ΤΤ, έγκριση σημαντικών στρατηγικών κινήσεων βλ.εξαγορά κυπριακών υποκαταστημάτων στην Ελλάδα).

Το ελληνικό τραπεζικό τοπίο θα αποτελείται πλέον από 4 συστημικές τράπεζες, κάποιες μικρότερες που θα μπορέσουν να ανακεφαλαιοποιηθούν και από κάποια υποκαταστήματα ξένων τραπεζικών ομίλων. Οι νέοι παίκτες έτσι όπως προκύπτουν, για να επιβιώσουν και να προσελκύσουν πιθανούς ξένους επενδυτές θα πρέπει να αλλάξουν σημαντικά τον τρόπο λειτουργίας τους. Στόχος τους πρέπει να είναι να προχωρήσουν με αυτοπεποίθηση στη νέα εποχή, να βρουν και να αναπτύξουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα στο οποίο θα στηρίξουν και τη νέα επιχειρηματική στρατηγική τους στην τραπεζική αγορά.

Οι άμεσες προτεραιότητες του νέου τραπεζικού συστήματος θα πρέπει να είναι οι παρακάτω (Τζαβαλής, 2010):

- εξυγίανση του δανειακού χαρτοφυλάκιού τους:

α) νέα πιστοδοτική πολιτική, περισσότεροι έλεγχοι στην υλοποίησή της ώστε να μειώσουμε τον πιστωτικό κίνδυνο

β) μείωση επισφαλειών και βελτιστοποίηση πολιτικής αναδιάρθρωσης δανειακών χαρτοφυλακίων

- επιτάχυνση της μείωσης της τιμολογιακής πολιτικής καταθέσεων (κυρίως προθεσμιακών) με ταυτόχρονη αξιοποίηση ευκαιριών για ανάπτυξη πωλήσεων σε προϊόντα υψηλότερου περιθωρίου

- ριζική αναδιοργάνωση των εργασιών τους μέσω
 - α) ενίσχυσης της παρουσίας τους σε κερδοφόρες δραστηριότητες εντός κι εκτός Ελλάδος
 - β) αποχώρησης από ζημιογόνες δραστηριότητες (υπηρεσίες, δίκτυα)
 - γ) εξορθολογισμού των Δικτύων Λιανικής, άρσης των αλληλοκαλύψεων σε κεντρικές λειτουργίες και επανασχεδιασμού των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων
- επένδυση στις καινοτόμες νέες τεχνολογίες στην ανάπτυξη των εναλλακτικών δικτύων αλλά παράλληλα και για την απλοποίηση των εσωτερικών διαδικασιών (εγκριτικές διαδικασίες κλπ.) για τη μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης των πελατών και την εξυπηρέτησή τους 24/7 (μέχρι το 2020 το 80% των πελατών των τραπεζών στην Ευρώπη υπολογίζεται ότι θα προτιμά τις ηλεκτρονικές συναλλαγές, McKinsey & EFMA "Digital transformation in 10 building blocks to boost consumer experience and ROE", October 2012)
- προτεραιότητα σε χρηματοδοτήσεις που αφορούν επενδύσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα επιχορηγούμενες από το ΕΣΠΑ, ΕΤΕΑΝ, ΕΤΕΠ
- εξορθολογισμό του ανθρωπίνου δυναμικού
- δημιουργία τις κατάλληλων συνθηκών για μελλοντική είσοδο ξένων επενδυτών.
- αξιοποίηση του μεγαλύτερου μεγέθους των νέων σχημάτων, το οποίο θα οδηγήσει σε φθηνότερο κόστος χρήματος τόσο για τα ίδια όσο και για τους πελάτες τους.
- εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών σε σχέση με την κανονιστική συμμόρφωση
- επιστροφή καταθέσεων και αύξηση της παρεχόμενης ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία

Έξι χρόνια μετά το ξέσπασμα της ελληνικής κρίσης χρέους, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, αντανακλώντας την πορεία της ελληνικής οικονομίας, βρίσκεται προ πολλού αποκλεισμένο από τη διατραπεζική αγορά και κεφαλαιακά τραυματισμένο, εξαιτίας, τόσο της συμμετοχής του στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων (PSI), στα πλαίσια της οργανωμένης εθελοντικής αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους, όσο και της αναμενόμενης επιδείνωσης των δανειακών

χαρτοφυλακίων, ως αποτέλεσμα του εντεινόμενου υφεσιακού περιβάλλοντος. Σε μία προσπάθεια να μετρηθούν οι ζημιές και να προσδιοριστούν οι κεφαλαιακές ανάγκες των ελληνικών τραπεζών, η Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με τη εταιρία Blackrock Solutions (“Blackrock”) προέβη σε αξιολόγηση, σύμφωνα με το αποτέλεσμα της οποίας, απαιτούνται νέα κεφάλαια ύψους 50 δις ευρώ, προκειμένου το ελληνικό τραπεζικό σύστημα να αποκτήσει την αναγκαία κεφαλαιακή επάρκεια, έχοντας καλύψει τις πραγματοποιημένες ζημιές 37,7 δις ευρώ λόγω PSI, καθώς και τις εκτιμώμενες - για την τριετία 2012-2014 - ζημιές ύψους 46,8 δις λόγω μη εξυπηρετούμενων δανείων. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αποτιμηθεί το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, ειδικότερα σε σχέση με τις δύο κύριες εστίες ζημιών.

Σε ό,τι αφορά της ζημιές λόγω PSI, είναι φανερό πως ο πιστωτικός κίνδυνος από την έκθεση των τραπεζών σε ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου υποεκτιμήθηκε. Την προηγούμενη δεκαετία η χρηματοδότηση της χώρας από τις ελληνικές τράπεζες εξυπηρετήσε από τη μία το Ελληνικό Δημόσιο και πρόσφερε από την άλλη μία σημαντική πηγή εσόδων στις τράπεζες. Ωστόσο, αποδεικνύεται σήμερα πως οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων, που επί σειρά ετών κυμαίνονταν λίγες μονάδες βάσης πάνω από αυτές αντίστοιχων εκδόσεων του γερμανικού δημοσίου ήταν πολύ μικρές σε σχέση με τον κίνδυνο που ενσωμάτωνε η κατοχή ελληνικού χρέους. Αυτή η αναντιστοιχία απόδοσης – κινδύνου προφανώς δεν αφορά μόνο τις ελληνικές τράπεζες, αλλά όλους τους κατόχους ελληνικού χρέους, ήταν ωστόσο το ελληνικό τραπεζικό σύστημα που επηρεάστηκε καταλυτικά λόγω της μεγάλης έκθεσής του στο ελληνικό χρέος. Θα μπορούσαν ίσως να έχουν αποφευχθεί οι τέτοιας έκτασης ζημιές, αν είχε προβλεφθεί κάποιο μικρότερο όριο έκθεσης των ελληνικών τραπεζών στο δημόσιο χρέος της χώρας. Σε αντίθεση με τις ζημιές λόγω PSI που είναι πραγματοποιημένες, οι ζημιές των 46,8 δις λόγω αναδιάρθρωσης του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών για την τριετία 2012-2014 αποτελούν εκτιμήσεις.

Οι εκτιμήσεις αυτές προέκυψαν από την αξιολόγηση του δανειακού χαρτοφυλακίου των Ελληνικών τραπεζών από τη Blackrock, η εμπειρία και η εξειδίκευση της οποίας προσδίδουν αναμφίβολα διαφάνεια και αξιοπιστία. Ωστόσο, είναι σημαντικό να εστιάσουμε στις μακροοικονομικές υποθέσεις που

δόθηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με την Τρόικα, στις 7 Νοεμβρίου 2011 και οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν από τη Blackrock για τους σκοπούς της αξιολόγησης. Σύμφωνα με τα διαγράμματα για την εξέλιξη των μακροοικονομικών μεταβλητών, που παρουσιάζονται στη διαγνωστική έκθεση της Blackrock, φαίνεται πως η πραγματικότητα ξεπερνά ακόμη και το ακραίο σενάριο. Ενδεικτικά αναφέρεται πως, κάτω από το ακραίο σενάριο που υιοθετήθηκε, οι προβλέψεις για την αύξηση του ΑΕΠ και του δείκτη ανεργίας για το τέλος του 2012 ήταν κοντά στο -4,0% και 18% αντίστοιχα. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για το ίδιο διάστημα, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ έφτασε στο -6,4% και ο δείκτης ανεργίας στο 26%. Επιπλέον για το 2013 κάτω από το ακραίο σενάριο εκτιμήθηκε αύξηση ΑΕΠ κοντά στο -2%, ενώ οι τρέχουσες εκτιμήσεις για φέτος τοποθετούν την ύφεση γύρω από το 4%. Όπως γίνεται αντιληπτό η απόκλιση μεταξύ ακραίων εκτιμήσεων και πραγματικών τιμών είναι πολύ μεγάλη, γεγονός που καθιστά αρκετά πιθανό το ενδεχόμενο οι ζημιές ύψους 46,8 δις να έχουν υποεκτιμηθεί.

3.8. Επιστροφή της Ελλάδας στις αγορές (2014)

Ο ενθουσιασμός για την επιστροφή στις αγορές και το μεγάλο ξένο επενδυτικό ενδιαφέρον είναι γενικός. Ωστόσο, όταν οι πόρτες κλείνουν και οι επενδυτικοί φάκελοι ανοίγουν, ο προβληματισμός επιστρέφει συγκεκριμένος. «Το ότι έρχονται, έστω, hedge funds ή private equity funds, για να τοποθετηθούν στην Ελλάδα, είναι θετικό. Το πρόβλημα όμως είναι ότι δεν έρχονται πραγματικοί operators για να επενδύσουν στους κλάδους τους», σημειώνουν τραπεζικές πηγές, που παρακολουθούν τις εξελίξεις. Και ανησυχούν.

Πάρτε, για παράδειγμα, την περίπτωση της Praktiker Hellas. Πουλήθηκε στη Fairfax, που είναι ένα πολύ καλό fund, αλλά δεν έχει καμία σχέση με το αντικείμενο. Η προηγούμενη εμπειρία λέει ότι θα παραμείνει εκεί 3-4 χρόνια, θα πάρει τις υπεραξίες του και θα φύγει. Και μετά;

Όπως δεν έχει σχέση και με τις τράπεζες, αλλά αυτή τη στιγμή είναι ο βασικός υποψήφιος για τη Eurobank. Ωστόσο, ο αντίλογος υποστηρίζει –και σε μεγάλο βαθμό σωστά– ότι από τη στιγμή που καμία μεγάλη ξένη τράπεζα δεν

έρχεται για να κάνει το ίδιο, τι πρέπει να γίνει; Να μείνει η τράπεζα κρατική και να την πληρώνουν εσαεί οι φορολογούμενοι;

Βεβαίως, στο σημείο αυτό, θα πρέπει να γίνει μία σημαντική διευκρίνιση. Η ελληνική αγορά ήταν και παραμένει μικρή για τα διεθνή δεδομένα, γεγονός το οποίο την καθιστά μη ελκυστική. Με εξαίρεση, ενδεχομένως, τον ξενοδοχειακό κλάδο, όπου, όμως, ακόμη και υπερδανεισμένοι ξενοδόχοι αρνούνται να πουλήσουν, για τους δικούς τους, «ιδιαιτέρους», λόγους.

Ωστόσο, αυτό που μετράει είναι το αποτέλεσμα: Στην Ελλάδα, αυτή τη στιγμή, «ουρά» σχηματίζουν μόνο τα hedge funds. Τα οποία λειτουργούν με έναν βραχυπρόθεσμο χρονικά επενδυτικό ορίζοντα. Ακόμα και αυτά, όμως, μολονότι έχουν το χρήμα, στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν βρίσκουν πού να το τοποθετήσουν. Εν προκειμένω, ενδεικτική είναι η περίπτωση του Third Point, που ήρθε με περίπου 700 εκατ. ευρώ για να υλοποιήσει 5 projects σε ένα βμηνο κι έχει περάσει περίπου ένας χρόνος χωρίς να έχει κάνει και πολλά πράγματα.

Ο βασικότερος λόγος; Το υφιστάμενο νομοθετικό καθεστώς δεν επιτρέπει αυτοματοποιημένες ενέργειες, σε περίπτωση αναδιάρθρωσης εταιρειών. Η Τράπεζα της Ελλάδας έκανε το πρώτο βήμα με τον κώδικα διαχείρισης προβληματικών δανείων, ενώ το γεγονός ότι προβλέπεται η δημιουργία ειδικών διευθύνσεων, ανά πιστωτικό οργανισμό, που θα κληθεί να εξυγιάνει προβληματικά δάνεια, επίσης κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση. Όμως δεν αρκεί.

Σε αυτό που όλοι συμφωνούν είναι ότι απαιτείται μια συνολική νομοθετική παρέμβαση, που θα λύσει τα χέρια όσων προωθούν τις αναδιρθρώσεις –σε επίπεδο Πτωχευτικού Δικαίου και όχι μόνο–, γιατί σε διαφορετική περίπτωση ελάχιστα ουσιαστικά βήματα μπορούν να γίνουν. Ακόμα και στο επίπεδο της αλλαγής διοικήσεων, που αποδεδειγμένα δεν κάνουν τίποτα για να επιστρέψουν οι εταιρείες τους σε θετικό πρόσημο. Τέλος, ακόμη και αν επιτευχθεί συμφωνία για αναδιάρθρωση, με φρέσκο χρήμα, αλλά και διαγραφή χρεών, υπάρχει πάντα ο φόβος του εισαγγελέα. Υπάρχει επίσης και η φορολογική στρέβλωση. Η διαγραφή αντιμετωπίζεται ως κερδοφορία, οπότε η εταιρεία, με το «καλημέρα», καλείται να πληρώσει... φόρο.

→ «Οι τράπεζες διευκόλυναν την επιστροφή του Δημοσίου στις αγορές», υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας, Γιώργος Προβόπουλος σε συνέντευξή του στο Bloomberg.

Ο Προβόπουλος επισήμανε ότι η επιτυχής ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών Πειραιώς και Alpha Bank, με κεφάλαια από ξένους επενδυτές καταδεικνύει ότι ο στόχος της επιστροφής και του Ελληνικού Δημοσίου στις αγορές είναι εφικτός.

Ο ίδιος αναφέρει ότι η Κεντρική Τράπεζα θα εγκρίνει την συμμετοχή των λεγόμενων anchor investors στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Eurobank. Εκτιμά ότι οι ελληνικές τράπεζες θα περάσουν με επιτυχία και τα επόμενα stress tests της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και υποστηρίζει ότι το απόθεμα των περίπου 11 δισ. ευρώ που διαθέτει σήμερα το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, στο βαθμό που δεν θα χρησιμοποιηθεί για τις τράπεζες, μπορεί να αξιοποιηθεί αποκλειστικά για τη μείωση του Δημοσίου Χρέους.

Προβλέπει ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των τραπεζών θα κορυφωθούν στο τέλος του έτους.

Στη συνέντευξη υπενθυμίζεται ότι η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. και η Alpha Bank ΑΕ κάλυψαν τις αυξήσεις κεφαλαίου τους (περίπου 3 δισ. ευρώ) κυρίως από ξένους επενδυτές.

Επιπροσθέτως, η Πειραιώς διέθεσε ομόλογα τριετούς διάρκειας σε ξένους επενδυτές αξίας 500 εκατ. ευρώ. Ωστόσο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των stress tests η Eurobank Ergasias Α.Ε. και η Εθνική Τράπεζα θα πρέπει να προχωρήσουν σε αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου κατά 2,95 δισ. ευρώ και 2,18 δισ. ευρώ αντίστοιχα.

Αναφορικά με την ανακεφαλαιοποίηση της Eurobank, ο κ. Προβόπουλος ανέφερε, ότι οι συζητήσεις μεταξύ της κεντρικής τράπεζας και των μελλοντικών anchor investors (βασικών μετόχων) της τράπεζας βρίσκονται στο στάδιο της ολοκλήρωσης.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, όπως είπε ο διοικητής της, είναι πιθανό να εγκρίνει τη συμφωνία της Eurobank.

Ο ίδιος αρνήθηκε να σχολιάσει σχετικά με το χρονοδιάγραμμα για την κάλυψη του κεφαλαιακού ελλείμματος της Εθνικής Τράπεζας, η οποία απαιτείται να υποβάλει στην ΤτΕ το σχέδιο κεφαλαιακής της ενίσχυσης το αργότερα αυτό το μήνα.

Για τα μη εξυπηρετούμενα (ή αλλιώς κόκκινα δάνεια) τα οποία μετά από έξι χρόνια ύφεσης έχουν διογκωθεί στα 31,7% του συνόλου των δανείων στο τέλος του 2013. Ο Γ. Προβόπουλος προέβλεψε ότι θα κορυφωθούν στο τέλος του 2014, «εφόσον η οικονομική δραστηριότητα συνεχίζει να βελτιώνεται, και το ΑΕΠ να αυξηθεί ελαφρώς το τρέχον έτος». Ο ίδιος διαβεβαίωσε ότι οι ελληνικές τράπεζες είναι από τις καλύτερα κεφαλαιοποιημένες στην Ευρώπη εκτιμώντας ότι η εξάρτησή τους από την ρευστότητα της ΕΚΤ θα περιορίζεται όσο θα συνεχίζουν να ανακτούν το χαμένο έδαφος στις αγορές.

Η επόμενη πρόκληση για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας θα είναι, σύμφωνα με τον ίδιο, να ενισχύσει την οικονομική ανάκαμψη. Όπως υπογράμμισε ο διοικητής της ΤτΕ, «οι τράπεζες θα πρέπει να στηρίζουν τώρα την αναδιάρθρωση της οικονομίας προς την παραγωγή εμπορεύσιμων αγαθών, η οποία θα ενισχύσει την καθαρή εξαγωγές και να βοηθήσει δημιουργία αειφόρου ανάπτυξης».

Αναφερόμενος στο νέο γύρο των stress tests στον οποίο θα υποβληθούν οι ελληνικές τράπεζες μαζί με τις ευρωπαϊκές το Φθινόπωρο από την ΕΚΤ, ο κ. Προβόπουλος επεσήμανε ότι τα τελευταία χρόνια η Τράπεζα της Ελλάδος υλοποιώντας το σχέδιο αναδιάρθρωσης του πιστωτικού συστήματος, κατόρθωσε να εξαλείψει την υπερβάλλουσα προσφορά. Υπενθυμίζεται ότι στη διάρκεια της θητείας του 12 τράπεζες οδηγήθηκαν σε εκκαθάριση ή συγχωνεύτηκαν με άλλες μεγαλύτερες. Όπως ανέφερε ο ίδιος στη συνέντευξη, «εμείς σχεδιάσαμε και υλοποιήσαμε ένα πρωτοποριακό νόμο-ψήφισμα, και τώρα αυτό συμβαίνει και σε ευρωπαϊκό επίπεδο».

Οι ελληνικές τράπεζες προέβλεψε ότι «πιθανότατα» δεν θα αναγκαστούν να χρησιμοποιούν τα αποθεματικά από το ΤΧΣ, τα οποία σήμερα ανέρχονται στα 11 δισ. ευρώ, Τα χρήματα αυτά του ταμείου, όπως υποστήριξε ο κ. Προβόπουλος μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μειωθεί το ελληνικό δημόσιο χρέος.

Κληθείς να σχολιάσει το δικό του μέλλον, ο Γ. Προβόπουλος είπε ότι «η καταγραφή των επιδόσεών μου είναι εκεί για όλους να δουν και να κρίνουν. Εναπόκειται στον Έλληνα Πρωθυπουργό να αποφασίσει αν θα ανανεώσει θητεία μου», η οποία ολοκληρώνεται τον προσεχή Ιούνιο.

→ Η επιστροφή της Ελλάδας στις αγορές συνεχίζεται, αναφέρει δημοσίευμα του πρακτορείου Bloomberg, με αφορμή τη χθεσινή πώληση ομολόγων ύψους 500 εκατ. ευρώ από την Τράπεζα Πειραιώς, την πρώτη μετά το 2009 από ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα.

Το δημοσίευμα υπενθυμίζει επίσης τη δήλωση του υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων Μιχάλη Χρυσοχοϊδη ότι η Ελλάδα θα εκδώσει ομόλογα, πιθανόν πριν από τον Μάιο, για πρώτη φορά μετά από τέσσερα χρόνια. Η τιμή του ομολόγου της Τράπεζας Πειραιώς, που λήγει το 2017 και έχει τοκομερίδιο 5%, αυξήθηκε κατά 1 σεντ στο ευρώ μετά την έναρξη της διαπραγματεύσεώς του, σύμφωνα με τη χρηματιστηριακή εταιρεία Jefferies International, αναφέρει το δημοσίευμα.

«Δεν νομίζω ότι η Πειραιώς θα μπορούσε να επιτύχει μία τέτοια συναλλαγή πριν από ένα χρόνο, αλλά τώρα η κατάσταση στην περιφέρεια (της Ευρωζώνης) έχει βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό», δήλωσε ο Φόλκερ Μάρνετ-Ίνσλινγκερ, επικεφαλής επενδύσεων σε ομόλογα της εταιρείας Deka Investment στη Φρανκφούρτη, προσθέτοντας: «Βλέπουμε τεράστια ζήτηση για συναλλαγές με υψηλές αποδόσεις».

Η νέα εμπιστοσύνη αντανακλά το θετικό κλίμα για την Ευρωζώνη συνολικά. Οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων των χωρών της Περιφέρειας, από την Ελλάδα έως την Ιρλανδία, έχουν μειωθεί στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2010 τουλάχιστον, καθώς η ανάκαμψη από την κρίση κρατικού χρέους κερδίζει δυναμική, αναφέρει το Bloomberg. Τα ελληνικά ομόλογα απέφεραν εφέτος κέρδος 18%, το μεγαλύτερο από τους τίτλους 15 αγορών της Ευρωζώνης. Τα πορτογαλικά ομόλογα απέφεραν κέρδος 10% και τα ισπανικά 5,3%.

Η έκδοση του ομολόγου από την Πειραιώς ανοίγει εκ νέου τη χρηματοπιστωτική αγορά για τις ελληνικές τράπεζες, καταδεικνύοντας τον βαθμό της εμπιστοσύνης των επενδυτών στις περιφερειακές χώρες, και υποδηλώνει ότι πιθανόν επίκειται η έξοδος της Ελλάδας στις κεφαλαιαγορές,

δήλωσαν αναλυτές της βρετανικής τράπεζας Royal Bank of Scotland σε σημείωμά τους.

Η απόδοση του 10ετούς ελληνικού ομολόγου μειώθηκε χθες κατά 22 μονάδες βάσης (0,22 της ποσοστιαίας μονάδας) στο 6,82%.

Συμπεράσματα

Όπως αντιλαμβανόμαστε από τα προηγηθέντα και όσον αφορά τα περιθώρια εισόδου ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα εν έτει 2014 τα πράγματα/η κατάσταση είναι καθ'όλα απογοητευτική. Εν γένει η ελληνική τραπεζική οικογένεια και το διαμορφώμενο ελληνικό τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια(ιδίως δε πριν το 2008- δηλαδή πριν να ξεσπάσει η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση που χτύπησε εις βάθος πολλές χώρες στα θεμέλια των χρηματοπιστωτικών τους συστημάτων)ήταν ιδιαίτερος φιλόξενο. Και αυτό διότι είχε αναπτύξει μια ευρεία γκάμα συνεργασιών (και όχι μόνον όσο αφορά συγχωνεύσεις τραπεζών) με πολλές τράπεζες του διεθνούς συστήματος, πολλές εξ αυτών προερχόμενες από την Ευρώπη, από την Αμερική αλλά και από γειτνιαζουσες χώρες. Αυτό είχε ως συνέπεια την άνθηση των συνεργασιών σε πολλά επίπεδα και κλίμακες όχι μόνο μέσω των τραπεζικών συναλλαγών και διεργασιών, αλλά η συνεργασία αυτή επεκτάθηκε και σε διακρατικό επίπεδο με την έλευση επενδύσεων και γενικώς αλλοδαπού ενδιαφέροντος. Τα ξένα πιστωτικά ιδρύματα είχαν ανοίξει πολλά υποκαταστήματα στην χώρα μας και απασχολούσαν ένα ικανό αριθμό ατόμων που εργάζονταν εις αυτές.

Η αντιστροφή του παραπάνω κλίματος επείλθε από το 2008 και ακόμα πιο έντονα από το 2010 και έπειτα. Οι αλλοδαπές τράπεζες που βρίσκονταν στην χώρα μας και ασκούσαν την δική τους νομισματική πολιτική(άλλες σε πιο εναρμονισμένο επίπεδο με τα εγχώρια δεδομένα και άλλες ακολουθώντας πιο αυστηρή-σύμφωνη με τα πρότυπα της «μητέρας τράπεζας»- πολιτική) απεφάσισαν να αποχωρήσουν σιγά σιγά από τα ελληνικά τραπεζικά δεδομένα. Αυτή η επιλογή τους επέφερε πολλά προβλήματα διττού χαρακτήρα, θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς. Από τη μία η αποχώρηση αυτή έφερε τις ίδιες τις αποχωρηθείσες τράπεζες σε δύσκολη θέση διότι χάνανε ένα κομμάτι της δυναμικής τους, χάνοντας μια έδρα συμφερόντων (βασικά για κάποιες τράπεζες ίσχυσε αυτό και θετικά διότι οι ισολογισμοί και τα καθαρά κέρδη στην Ελλάδα του 2009 και του 2010 είχαν πάρει την κατιούσα με αποτέλεσμα ακόμα ακόμα και να καταρεύσει ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της δύναμης τους), και από την άλλη φυσικά επέφερε ένα πολύ μεγάλο κακό στην τραπεζική εικόνα και συνεπώς

και στην οικονομική και δημοσιονομική εικόνα της Ελλάδος. Επόμενο επακόλουθο της ηχηρής αποχώρησης πολλών υποκαταστημάτων ξένων τραπεζών που μέχρι προσφάτως δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα ήταν σαφέστατα ότι λειτούργησε επικουρικά στην οικονομική κατάρρευση ενός σημαντικού τμήματος της χρηματοπιστωτικής δυναμικής της Ελλάδος.

Το μεγάλο ερώτημα είναι και ο τίτλος της παρούσας μελέτης. Υπάρχουν σήμερα περιθώρια για να εισέλθουν ξένες τράπεζες στην Ελλάδα; Αν θα μπορούσαμε να απαντήσουμε καταφατικά σε αυτήν την ερώτηση θα είχαμε τη δυνατότητα να επισημάνουμε θετικές συνέπειες και στον χώρο της οικονομίας και στον χώρο του διεθνούς κύρους, διότι η επιστροφή τεράστιων πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα και η επανεγκατάσταση των οικονομικών διεργασιών τους στην χώρα μας θα είχε ως αποτέλεσμα την ανανέωση της αγοράς. Όμως τα πράγματα δεν δείχνουν έτσι. Η εικόνα κάθε άλλο παρά θετική και ελπιδοφόρα είναι. Θεωρούμε πως η απομάκρυνση τραπεζών κατά την τελευταία τετραετία δεν ήταν το τέλος αυτής της διαδικασίας. Περιθώρια εισόδου δεν υπάρχουν πολλά για τις ξένες τράπεζες διότι οι μεγάλοι χρηματοοικονομικοί όμιλοι του εξωτερικού βλέποντας την παρούσα κατάσταση διστάζουν είτε να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους είτε να επιστρέψουν στην Ελλάδα όσοι την έχουν εγκαταλείψει.

Αναφορές – Πηγές

- **Βιβλιογραφία**
- Howells, Peter. Χρήμα, πίστη, τράπεζες : Μια ευρωπαϊκή προσέγγιση / Peter Howells, Keith Bain • μετάφραση Τατιάνα Μιχαλά, Άννα Βασίλα, Παναγιώτης Δασκαλάκης • επιμέλεια Πέτρος Παπαζαχαρίου. - Αθήνα : Κριτική, 2011.
- Δρίτσα, Μαργαρίτα. Βιομηχανία και τράπεζες στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου / Μαργαρίτας Δρίτσα. - Αθήνα : Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1990.
- Κωστής, Κώστας Π., 1957-. Οι τράπεζες και η κρίση : 1929-1932 / Κώστας Κωστής. - Αθήνα : Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος - Ιστορικό Αρχείο, 1986.
- Σταμπόγλης, Διονύσιος. Ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα : Μια σχέση αγάπης-μίσους / Διονύσης Σταμπόγλης. - 1η έκδ. - Αθήνα : Κέρκυρα - Economia Publishing, 2008
- Συλλογικό έργο. Η Ελλάδα στη διεθνή αγορά επενδύσεων / Συλλογικό έργο, Θεοδόσιος Παλάσκας, Λάμπρος Πεχλιβάνος, Χρυσόστομος Στοφόρος. - 1η έκδ. - Αθήνα : Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), 2004.
- Στάγκος, Πέτρος Ν. Το νομικό πλαίσιο των διεθνών επενδύσεων / Στάγκος Πέτρος Ν. - Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2005.
- Μελέτες για το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα / επιμέλεια Ηλίας Τζαβαλής. - 1η έκδ. - Αθήνα : Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εταιρεία Ο.Π.Α. Α.Ε., 2010.
- Αγγελόπουλος, Παναγιώτης Χ. Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα : Αγορές, προϊόντα, κίνδυνοι / Παναγιώτης Χρ. Αγγελόπουλος. - 3η έκδ. - Αθήνα : Σταμούλη Α.Ε., 2010.
- Αγαπητός Γεώργιος, Νέα Μακροοικονομική / Γεώργιος Αγαπητός, - Αθήνα: Σταμούλη Α.Ε., 2006.
- **Διαδίκτυο**

- www.alexpolisonline.gr
- www.investingreece.gov.gr
- www.newsplus.gr
- www.tovima.gr
- www.matrix24.gr
- www.nbg.gr
- www.euro2day.gr
- www.tanea.gr
- www.skai.gr
- www.imerisia.gr
- www.kathimerini.gr
- www.sofokleous10.gr
- www.wikipedia.gr
- www.protothema.gr
- www.nha.gr
- www.bankofgreece.gr
- www.google.gr/images
- digilib.lib.unipi.gr

- www.bis.org
- www.new-deal.gr
- www.lsealumini.gr

